

Förändringarnas vindar blåser

Vikten av geografisk skala för energiomställningen

LUNDS
UNIVERSITET

Ella K. Nordström
Examensarbete inom kandidatprogrammet i samhällsplanering
Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi
SGEL36 VT2021
Handledare: Mirek Dymitrow

Tack till alla personer som ställde upp på intervju, utan er hade forskningen inte gått att genomföra. Tack till min handledare, Mirek, för rådgivning och tips längs vägen. Tack till Tova för outtröttligt stöd under hela uppsatsens gång. Slutligen, tack till vänner och familj.

Abstract

Today's climate crisis entails a need to change our ways of living, where an important aspect of meeting climate goals is a switch to renewable energy production. This bachelor thesis aims to explore the renewable energy transition, through a qualitative case study of a Swedish municipality in which southern Sweden's biggest wind power park is being built. The research questions are on which geographical scale different stakeholder's arguments regarding wind power reside, and how the renewable energy transition can be understood through theory of environmental justice and scale? The research is conducted through 8 semi-structured interviews with different stakeholders who have a connection to wind power in the municipality. An analysis of the interviews is carried out with the use of the geographical scales local, national and global. The results show that certain conflicts within wind power and sustainability can be explained by stakeholder's use of different scales of focus or definitions of sustainability. This is discussed through theories of environmental justice and scale. For a truly sustainable transition to renewable energy production, the thesis thus recommends an awareness of who has the power to create scales, the hierarchy of different scales, and how different scales are affected by decisions. The switch to more renewable energy production is urgent, but to ensure it is done in a way that doesn't negatively affect both citizens and local environment, ideas within environmental justice need to be a starting point of the transition.

Key words: environmental justice; green on green; wind power; renewable energy transition; scale

Innehållsförteckning

Abstract	3
1.0 Inledning	6
1.1 Syfte och frågeställning.....	7
1.2 Avgränsning	7
1.3 Disposition.....	7
2.0 Bakgrund	8
2.1 Tidigare forskning kring vindkraft och acceptans	8
2.2 Green on green	9
2.3 Relevans för uppsatsen	9
3.0 Teori	11
3.1 Miljörättvisa	11
3.1.1 Översikt.....	11
3.1.2 Energirättvisa.....	11
3.2 Skala	12
3.2.1 Översikt.....	12
3.2.2 Skala inom hållbarhet	13
3.2.3 Skala inom vindkraft och energi	13
3.3 Teoretiskt ramverk: Att tänka på miljörättvisa från ett skalperspektiv	14
4.0 Metod	15
4.1 Forskningsdesign	15
4.2 Forskningsstrategi: Fallstudie	15
4.2.1 Bakgrund kring kommunen	16
4.3 Forskningsmetod: Intervju.....	16
4.3.1 Intervjuform	17
4.3.2 Urval.....	17
4.3.3 Genomförande av intervju	18
4.4 Analys av data.....	18
4.5 Källkritik, validitet och tillförlitlighet.....	20
5.0 Resultat och analys	22
5.1 Naturen och klimatfrågan.....	22
5.1.1 Fåglar och fladdermöss	22
5.1.2 Skogar	23
5.1.3 Miljöpåverkan.....	24
5.1.4 Klimatkrisen	24
5.1.5 Politik	25
5.1.6 Sammanfattning.....	26
5.2 Medborgare	27
5.2.1 Markanspråk, distribution och allemansrätten.....	27
5.2.2 Påverkan på närboende	28
5.2.3 Dialog.....	29
5.2.4 Sammanfattning.....	30
5.3 Energi.....	30
5.3.1 Energikällor och elbilar	30

5.3.2 Energisystem	31
5.3.3 Sammanfattning.....	32
5.4 Översikt och sammanfattning	32
6.0 Diskussion	34
6.1 Energirättvisa	34
6.2 Hållbarhet och klimatomställning	36
7.0 Slutsats	38
8.0 Referenser	39
Muntliga källor.....	39
Litteraturförteckning	39
9.0 Bilagor	43
Bilaga 1	43
Bilaga 2	44

Figurförteckning

Figur 4.1	15
-----------------	----

Tabellförteckning

Tabell 4.1	18
Tabell 4.2	20

1.0 Inledning

Världens politiker, forskare och medborgare börjar inse allvaret i den klimatkris vi lever i, och agerar nu genom att sätta miljömål som ska minska koldioxidutsläpp. Detta speglas i FN:s Parisavtal som syftar till en maximal temperaturökning om 1,5 grader (Naturvårdsverket, u.å), EU:s grön giv för nettonoll växthusutsläpp till år 2050 (Europeiska kommissionen, u.å), och Sveriges Energiöverenskommelse för 100% förnybar elproduktion till år 2040 (Ramöverenskommelse, 2016). För att uppnå dessa högt satta miljömål, kommer en omställning av energisystemen vara en viktig del av minskade koldioxidutsläpp. Här spås vindkraften spela en viktig roll, då den är marknadsekonomiskt fördelaktig. Energimyndighetens beräkningar visar att en hundraprocentig förnybar elproduktion kommer innehålla en omfattande del vindkraft, och innebär ett kraftigt nationellt utbyggnadsbehov av vindkraft (Energimyndigheten, 2021).

Många olika motstående intressen existerar inom en vindkraftsetablering. Verken kan störa närboende, genom ljud, skuggor och blinkande lampor. Försvaret och dess anläggningar, samt påverkan på signalsystem från radio, tv, mobiler och radar, är viktigt att ta i beaktning. Dessutom måste skyddsavstånd finnas mellan vindkraftverk och vägar, järnvägar och flygplatser. Skydd av natur och djur måste uppmärksammas, samt påverkan på ekosystem, mänsklig hälsa, och påverkan på rekreation och landskapsbild. Även om vindkraftverk sällan har betydande inverkan på turism, är detta också en aspekt att tänka på. Dessutom måste det tas i beaktning lagar och regleringar i miljöbalken, riksintressen och kulturminnen (Wizelius, 2015).

Trots att många medborgare ställer sig positiva till vindkraft enligt flertalet studier, stöder vindkraftsetableringar runt om i Europa på alltmer motstånd (Wolsink, 2007). Här uppstår ofta en debatt mellan dem som är för och emot. Det finns forskning som visar att argument för vindkraft ofta ligger på en global nivå, med fördelar som minskade koldioxidutsläpp och ren energi, medan motargument ofta handlar om den lokala nivån, som påverkan på djur, natur och människor (Klintman & Waldo, 2008; Wolsink, 2007). Detta benämns som *green on green* argument, där två gröna argument ställs mot varann (Yonk et al, 2012). I fallet av vindkraft är det argument kring global klimatnytta mot lokal miljöpåverkan. Enligt Wolsink (1996) kommer motstånd eller acceptans för vindkraft inte påverkas av argument som förklarar att vindkraftverk är bra för miljön, då dessa argument inte lyfter den oro som medborgare har kring lokal miljöpåverkan. Att undersöka olika aktörers argument kring en lokal vindkraftsetablering, och placera dem på en geografisk skala, är ett värdefullt komplement till dessa forskares slutsatser. Det kan också bidra till en uppfattning kring vindkraftsmotstånd att utforska vilken roll geografisk skala spelar för förståelsen av konflikter inom vindkraft.

Trots att många miljömål är globala, sker de praktiska implikationerna av miljöomställningen på en lokal nivå. Det är individer som måste ändra sitt sätt att leva, som måste acceptera allt ifrån en mer vegetarisk kost, färre utlandsresor, eller att vindkraft byggs i deras närområde. Av den anledningen blir fokus på individen en viktig del av en rättvis omställning för miljön, något som också lyfts inom miljörättsliga (Coolsaet, 2020). Detta lyfts även av Energimyndigheten, då Sveriges vindkraftsutbyggnad har som mål att ske på ett hållbart sätt, vilket innebär att det bland annat ska fördelas jämnt över landet, minimera påverkan på djur och natur, vara välförankrat i lokalområdet, generera mervärden för det lokala samhället, ta hänsyn till människors hälsa och livsmiljö, samt ske resurseffektivt (Energimyndigheten, 2021). Att alla har fått sin röst hörd, och att vindkraftverken inte skadar djur, natur och närboende, är grundläggande för att skapa en energiomställning som är socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbar.

Vindkraftsetableringar är en del av ett större mål: energiomställning för miljön. Genom att analysera olika aktörers tankar kring vindkraft och miljö på en geografisk skala, kan resultaten sättas i relation till teori kring skala och miljörettsliga. Det kan bidra till förändrad syn på den stora vindkraftsutbyggnaden som är planerad att ske i Sverige och världen, och påminna oss om vikten att inte bortse från den geografiska grund som finns i energiomställningen. Diskussionerna inom

uppsatsen kan appliceras på andra klimatomställningar i samhället, och ge vägledning i vad som är viktigt att ha med sig i en sådan process. Då hela vårt samhälle kommer behöva ställa om för att klara klimatkrisen, är detta ett samhällskritiskt ämne att utforska.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att bidra kring förståelsen för hur olika aktörer upplever och resonerar kring en omställning för miljön, genom att fokusera på energiomställningen, mer specifikt vindkraftsetableringar. Resonemangen kommer placeras på en geografisk skala, för att kunna koppla upplevelsen av, och tankar kring en energiomställning till teorier kring miljörättvisa och skala. Genom detta kommer slutsatser kunna dras om hur en hållbar och rättvis energiomställning kan genomföras. För att kunna besvara syftet har följande två forskningsfrågor formulerats:

-
1. På vilken geografisk skala diskuterar olika aktörer kring vindkraft?
 2. Hur kan den förnybara energiomställningen förstås genom teori om miljörättvisa och skala?
-

1.2 Avgränsning

Uppsatsen fokuserar på argument kring vindkraftsetableringar, med ambitionen att resultaten även går att tillämpa på andra större samhällsförändringar för klimatet. Den geografiska avgränsningen är Mönsterås kommun, för att kunna se till ett lokalt perspektiv och förstå olika aktörers åsikter kring en särskild situation. Inom Mönsterås etableras södra Sveriges största vindkraftspark. Dock begränsas inte diskussionerna till åsikter om sagda vindkraftspark, utan all vindkraft inom kommunen är föremål för diskussion. Det finns många aktörer som har åsikter kring vindkraft, både projektörer, vindkraftsbolag, vindkraftsägare, medborgare, kommuner, länsstyrelser, staten, miljöorganisationer, lokala företagare och organisationer mot vindkraft. Inom ramen för denna uppsats kommer fokus endast ligga på människor med koppling till kommunen eller koppling till vindkraft i kommunen. Vindkraftsetableringar i samspel med lokala samhällen väcker många intressanta frågor som kan forskas på, och resultaten skulle kunna analyseras ur många olika perspektiv. Av den anledningen förklaras en bakgrund till tidigare forskning i kapitlet *2.0 Bakgrund*, för att läsaren ska förstå de ämnen som diskuteras inom fältet, och således valet av fokusområde. Fokus av denna forskning ligger på geografisk skala och skalans roll inom energiomställningen, som är relativt outforskat inom vindkraftsforskning. Avgränsningar inom skala har gjorts efter teori om skala, som beskrivs i *3.3 Teoretiskt ramverk*.

1.3 Disposition

Rapporten ger en bakgrund kring tidigare forskning om vindkraft, samt konceptet ”green on green”, för att ge läsaren en förståelse för forskningsfrågans relevans, i delen *Bakgrund*. I *Teori och tidigare forskning* kommer sedan termerna miljörättvisa och skala förklaras, genom en historisk överblick av koncepten och en redogörelse för hur teorierna kommer användas i forskningen. Sedan kommer *Metoden* redogöras för. I *Resultat och analys* kommer resultaten redogöras för med hjälp av exempel och citat från intervjuerna. Det kommer avslutningsvis ges en visuell överblick av vilka ämnen som diskuterades på vilken skala. I *Diskussion* kommer två intressanta teman kring skala och miljörättvisa diskuteras i anknytning till teori och forskningens syfte. Till sist avslutas uppsatsen med en *Slutsats* som diskuterar kring syftet av forskningen.

2.0 Bakgrund

I detta avsnitt ges en bakgrund kring tidigare forskning på vindkraft och acceptans. Konceptet *green on green* kommer också förklaras. Detta för att läsaren ska få en förståelse för ämnet, och för att motivera varför en geografisk analys av olika skalor är relevant att utforska. Skala ett centralt begrepp som nämns i både *2.0 Bakgrund* och *3.0 Teori*. Termen antyder på ett sätt att organisera världen geografiskt, som kan göras på många olika sätt, och kommer förklaras vidare i *3.2 Skala*.

2.1 Tidigare forskning kring vindkraft och acceptans

Det finns mycket forskning kring medborgares reaktioner på, och känslor för, vindkraftsetableringar, samt forskning kring acceptans för dessa. Energimyndigheten och Naturvårdsverket har i sitt forskningsprogram *Vindval*, som startade 2005, fokuserat på forskning på olika aspekter av vindkraftsetableringar, som ska användas som grund för miljökonsekvensbeskrivningar, planeringsarbete, tillståndprocesser och tillsyn (Naturvårdsverket, 2021).

Som Fast och Mabee (2015) förklarar, existerar många olika reaktioner till lokala vindkraftsetableringar, där forskning inte än har fastställt exakt vad som påverkar om en lokal etablering kommer mötas med motstånd eller acceptans. Dock finns många olika teorier, och en stor del av forskningen är överens om vissa viktiga aspekter. En viktig aspekt som bör poängteras är vikten av förtroende, kommunikation och tillit till planeringsprocessen (Fast & Mabee, 2015). Acceptans innefattar att medborgarna litar på de som tar beslut och uppfattar en transparens i beslutsprocessen, vilket kan leda till en känsla av rättvisa även om kompromisser har gjorts (Ellis et al, 2012). I rapporten *Erfarenheter av vindkraftsetablering* (Klintman & Waldo, 2008), belyses allmänhetens åsikter som viktiga i vindkraftsetableringar, eftersom en minoritetsgrupps negativa åsikter kan bromsa eller helt stoppa lokal utveckling. Enligt rapporten är det oftast ett motstånd mot processer, stora vindkraftsbolag, politiker eller byråkrati som är grunden till motståndet, än ett motstånd mot vindkraft generellt.

En annan aspekt handlar om kopplingen till platsen, oftast landskapet. Detta är ett svårt koncept att ta hänsyn till, då känslor för platser varierar och beror mycket på hur människor anser att landskapet ska användas, och vad som därmed förstör dessa värden (Fast & Mabee, 2015). Att vindkraft har ett stort stöd generellt men ett stort motstånd lokalt blev i början avfärdat som **NIMBY** (Not in my back yard) av planerare och beslutsfattare (Day, 2020). NIMBY-fenomenet innefattar idén att folk är för vindkraft, men inte i sin närhet. Detta är ett debatterat fenomen i relation till vindkraft som inte bör användas som förklaringsmodell då det avfärdar reaktioner som själviska (Fast & Mabee, 2015). Ellis et al (2012) varnar också för att konceptet NIMBY nedgraderar medborgares åsikter, då det är rimligt att det uppstår känslor kring frågor om landskap och lokal identitet vid en vindkraftsetablering. Detta kan därmed kopplas till vikten av känsla av rättvisa, både gällande deltagande och geografisk fördelning, vilket är en del av konceptet energirättvisa, som kommer förklaras i *3.0 Teori* (Day, 2020).

En tredje aspekt som forskningen är överens om, är vikten av **ekonomiska incitament** i vindkraftsetableringar, för att samhället där vindkraften byggs ska känna att de också gynnas av etableringen. Ellis et al (2012) förklarar hur delägarskap, lokala bidrag till samhället eller lokala arbetstillfällen, minskar känslan av att ett stort vindkraftsföretag endast kommer in för att utnyttja samhället.

Enligt Wolsink (1996) kommer motstånd eller acceptans för vindkraft inte påverkas av argument som förklarar att vindkraftverk är bra för miljön (Wolsink, 1996). Han kopplar detta vidare till hur det blir missförstånd när beslutsfattare tror att ett stort stöd för vindkraft på en generell plan betyder att det kommer accepteras på en lokal nivå. Detta då planerare antar att stöd för ett vindkraftsprojekt kan uppnås genom att belysa des miljövänliga fördelar, och avfärda lokalt

motstånd som NIMBYism, att vara för vindkraft generellt, men inte vilja ha det nära sin bostad. Han kritiserar hur beslutsfattare menar att en lokal påverkan av vindkraft har mindre betydelse när man sätter det i relation till klimatnytta. En intressant trend är hur argument kring vindkraftens klimatnytta inte verkar påverka lokala medborgares åsikter om en vindkraftsetablering. Enligt Wolsink kan detta enkelt förklaras i att kommunikation som inte lyfter fram den oro som lokala medborgare har, blir misslyckad kommunikation. Att presentera vindkraft som lösningen på globala miljöproblem är ett argument som hamnar i bakgrunden i jämförelse med de mer konkreta beslut som kommer påverka lokala invånare (Wolsink, 2007).

Tydligt från tidigare forskning är att det finns många spännande nyanser av acceptans kring vindkraft att utforska. Dialog, deltagande och vikten av att lyssna på medborgare har bevisats viktigt av flertalet forskare. Ett intressant tema är hur skala spelar in i både diskussioner och oro kring vindkraftens miljöpåverkan. Detta kan kopplas till det som brukar benämnas *green on green*.

2.2 Green on green

Green on green förklarar konflikten som uppstår mellan två gröna argument. I fallet av förnybar energi skapas argument kring bevarande av lokal miljö mot argument av miljömål om minskade koldioxidutsläpp. Detta blir också en konflikt mellan mikro-mål, som att skydda lokala områden och ekosystem, mot makro-mål som minskad global uppvärmning och en övergång till grön energi. I *Green vs. Green: The Political, Legal, and Administrative Pitfalls Facing Green Energy Production* förklaras det hur många satsningar på förnybar energi i USA stoppas av miljöorganisationer med hjälp av lagar och regler kring miljöskydd, vilket därmed försenar eller skapar hinder för energiomställningen till förnybar energi (Yonk et al, 2012). Författarna sammanfattar att en konflikt mellan dessa två parter kommer fortsätta ske även i framtiden, där det blir en debatt mellan "*our idea of green versus your idea of green*" (Yonk et al, 2012, s.173).

Green on green debatten väcker en fråga kring vilken slags definition av "grönt" vi vill ha. Alla kraftslag har någon slags påverkan på miljön, och vilken påverkan ska klassas som godkänt ur miljösynpunkt? *Green on green* blir ofta en fråga om vilken rumslig skala som används för att analysera effekter. Den tidsmässiga skalan blir också viktigt i denna diskussion, då effekter av klimatförändringar sker över en lång tid men också på en mer abstrakt skala. Vindkraftens påverkan på den lokala miljön är däremot lättare att se, greppa och mäta. Många lägger mer vikt vid frågor som är lokala och närtida än globala och långtida (Warren et al, 2005).

När beslut tas baseras det på den forskning och de fakta som finns, och då blir tyngden som ligger i olika argument betydande för de beslut som tas av politiker, speciellt gällande frågor som innefattas i *green on green*. Här diskuterar Burton (2010) hur det i Storbritannien förut har funnits en fördel för argument som rör bevarande av natur och landskap, men allteftersom energisäkerhet och miljömål blir mer sammankopplat med förnybar energi, får dessa argument större betydelse i besluten (Burton, 2010). Scott och Smith (2017) ser kritiskt på de stora målen för en utbyggnad av förnybar energi och därmed det ökade stödet för utbyggnaden. De uttrycker oro för hur denna "*green energy enthusiasm*" leder till förenklade tillståndsprocesser eller avveckling av medborgares rätt att påverka beslut med berättigande i att utvecklingen sker för allmänhetens bästa. De sätter denna utveckling i relation till *environmental justice* och hur de som får fördelarna av utbyggnaden ofta inte måste leva med alla negativa effekter av att ha förnybara energietableringar i närområdet. De förklarar därmed hur analyser av vindkraftsmotstånd borde lägga mindre fokus på individerna som klagat, och mer fokus på aspekter kring makt och sociala relationer (Scott & Smith, 2017).

2.3 Relevans för uppsatsen

Det finns olika sätt att se på konflikten *green on green*. Antingen kan det diskuteras hur olika lagar kring miljöskydd sätter käppar i hjulen för miljömål kring förnybar energi och utsläpp. Eller kan

man diskutera hur målen om minskade utsläpp riskerar att köra över medborgare och deras rättigheter, samt förminska motståndet. Det går att koppla till den viktiga termen miljö rättvisa, som kommer förklaras i kapitel 3.0 *Teori*. Som tidigare forskning visar finns det inom vindkraftsdebatten en tydlig konflikt mellan olika gröna argument på olika rumsliga och tidsmässiga skalor. Denna uppsats intresserar sig för dessa skalor, och hur det argumenteras kring en energiomställning ur olika skalor. Då termen skala är grunden till uppsatsens analys kommer dess teoribildning förklaras vidare i 3.0 *Teori*.

3.0 Teori

Detta kapitel kommer förklara de två termerna miljörättvisa och skala och dess relevans för hållbarhet och vindkraft. De två teoribilderna kommer sedan sättas ihop till ett teoretiskt ramverk som kommer vägleda denna studie.

3.1 Miljörättvisa

3.1.1 Översikt

Environmental justice, miljörättvisa, är en term som härstammar från 1980-talets USA, då det startade som en rörelse i form av protester mot beslut kring att placera en deponi för farligt avfall nära afro-amerikanska bostadsområden. Det är främst en internationell rörelse där fokus länge legat på ojämlikheter kring vilka grupper som påverkas negativt av klimatkrisen och miljöförändringar, och hur dessa grupper har mindre makt, prioritet och mänskligt värde när beslut tas kring miljö och natur. Här är det viktigt att komma ihåg att även om termen används inom akademien, är det främst en rörelse, som syftar till att de som blir utsatta för orättvisor är de vars röster måste få höras (Murdock, 2020).

Inom akademien pågår försök att definiera miljörättvisa och diskussioner förs kring vilka definitioner av rättvisa denna term befinner sig i. Inom akademien ligger fokus på att gå bortom endast analyser av geografisk fördelning, och även se till aspekter som makt, deltagande och fördomar kring de grupper som påverkas. Här blir det också viktigt att se till en global skala, då fattiga minoriteter löper störst risk att utsättas för klimatorättvisa. Detta kan sättas i jämförelse med hur vissa platser och människor placeras längst ner i prioritet ur en global maktskala (Murdock, 2020). De främsta teorier som ses som grunden inom miljörättvisa är *distribution*- hur den geografiska fördelningen av negativ påverkan av klimatkrisen följer mönster av makt och förtryck; *participation and procedure*- deltagande i beslutsprocesser; *recognition*- erkännande av olika intressen och hur de relateras till; och *capabilities*- hur människors förmåga att förbättra sin situation kan visa på hur människor skadas av miljöorättvisa (Coolsaet, 2020).

Critical environmental justice, kritisk miljörättvisa, adresserar vissa begränsningar inom miljörättvisa, så som att det endast fokuserar på frågor om klass eller etnicitet, medan att det i verkligheten finns flera aspekter av ojämlikhet att ta i beaktning. Att använda sig av ett flerskaligt synsätt inom analys uppmuntras för att förstå komplexa rumsliga och tidsmässiga förhållanden inom miljörättvisa. En annan kritik mot miljörättvisa är bristen på ifrågasättande kring det maktsystem som finns, när det är sagda lagar och institutioner som skapat orättvisorna från början (Pellow, 2020).

3.1.2 Energirättvisa

Inom konceptet miljörättvisa finns många relevanta frågor, i allt från mat till deponi, biodiversitet, städer eller energi. Frågor som rör tillgång till energi och vem som påverkas negativt av olika energisystem ingår i konceptet *Energy justice*, energirättvisa. Energirättvisa har samma teoretiska grund som miljörättvisa. *Distribution* innefattar hur positiv eller negativ påverkan från energisystem är rumsligt eller socialt fördelat. Inom *participation and procedure* ligger fokus på hur beslut tas på olika skalor, vilket är tätt kopplat till FN:s Århuskonvention (Day, 2020). Århuskonventionen innefattar allmänhetens rättighet att delta i beslut, ifrågasätta beslut och få tillgång till information som rör den lokala miljön, och idag har fler än 100 länder lagar som ger medborgare rätt att delta i lokala

beslut som kan beröra dem (Suiseeya, 2020). Till sist innefattar energirättvisa *recognition*, erkännande av olika intressen inom energifrågan (Day, 2020).

Övergången till förnybara energiformer innebär inte att frågor rörande energirättvisa blir mindre viktiga. Vad gäller acceptans av förnybara energietableringar har mycket forskning skett. För ökad acceptans är upplevd rättvisa bland invånare viktigt, inklusive rättvisa i beslutsprocesser och deltagande. Här ingår tillgång till bra information, pålitlighet till projektörer, transparenta processer samt en möjlighet att påverka beslut. Även rättvisa i geografisk fördelning av kraftslagen, och inom detta vem som tjänar pengar eller gynnas av etableringen, har visat sig vara viktigt. Landskapsrättvisa är en viktig aspekt inom speciellt vindkraftsetableringar, alltså påverkan på lokalt landskap och natur. Både ekonomi och infrastruktur avgör tillgången till energi för att leva ett gott liv, som är en del an energirättvisa. En del av energirättvisa är att se till skala då lösningar på en skala kan leda till orättvisor på en annan skala. Till exempel kan lokala kraftetableringar som ska minska utsläpp ändå påverka lokal natur, eller förbättrad tillgång till el i en region kan leda till ökad användning av energi på en global skala. Allt alltid se till hur beslut som tas gällande energi påverkar olika skalor, områden, grupper och ekosystem blir viktigt att ha med sig för att upprätthålla energirättvisa inom den energiomställning som sker (Day, 2020).

3.2 Skala

3.2.1 Översikt

Skala är ett centralt begrepp inom disciplinen geografi. Skala är en komplex term, då det både kan syfta till mätbar skala, som på kartor, eller en geografisk del av jordens yta. Det sker mycket debatt kring skalans existens, kring dess ontologiska status. Inom denna diskussion diskuteras om skala är verkligt och kan observeras i riktiga världen, eller om det endast är ett mentalt påhitt (Herod, 2011).

Innan 1980-talet var skala accepterat som ett sätt att organisera världen, och sågs som ett logiskt sätt att dela upp världen i praktiska enheter för analys eller rangordning. Andrew Herod (2011) ger en bra översikt över skalans teoretiska uppkomst och debatterna som förts kring den. Han förklarar att med Taylors två artiklar 1981 och 1982, samt Smiths bok *Uneven Development* 1984 startades en het debatt kring konceptet skala, som pågår än idag. Taylor såg skala som något som existerade, och var intresserad för den roll skala spelade inom kapitalisms struktur, medan Smith fokuserade på hur skala skapades, och framförde att skala inte existerar utan skapas. Denna debatt startade som en ontologisk diskussion kring om skala finns eller inte, som i 2005 ledde till att Marston et al tyckte konceptet skala skulle tas bort from det geografiska fältet helt och hållet, vilket väckte ytterligare debatt. Sedan dess har diskussionerna fortsatt, där det som sammankopplar olika teoretiker är att de flesta ser på skala som socialt konstruerat, förstår skala som geografiska gränser kring platser, ser skala som flytande, alltså att det kan skapas och återskapas under tid och rum, och att mycket fokus ligger i relationer mellan olika skalor. Under 2000-talet har fokus i den teoretiska debatten mer legat kring att omskapa vad skalor är, hur relationer kring skalor föreställs, samt språket kring skalor (Herod, 2011).

Herod och Wright (2002) presenterar tre, enligt dem, viktiga aspekter av skala. Den första är det som har diskuterats ovan, den ontologiska debatten kring skala. Den andra aspekten handlar om hur representationer av skala återges (Herod och Wright, 2002). Olika sätt att presentera skala kallar Herod (2011) för beskrivande metaforer. Han diskuterar hur skala ofta presenteras som en stege, eller cirkelar inom varann. Skillnaden mellan dessa metaforer är att en stege har en rangordning av nivåer, medan metaforen med cirkelar visar på sättet som olika skalor ingår i andra. De både metaforerna presenterar en distinkt skillnad mellan olika nivåer av skalor, men också en hierarki mellan dem. Förutom dessa två metaforer kan skala till exempel presenterats som nätverk istället för lager. Olika metaforer för att förstå skala kan vara användbart för att förstå de olika sätten som vi ser på världen och skapar den (Herod, 2011). Den sista aspekten handlar om hur skala skapas av olika aktörer. Detta handlar om hur företag, aktivister eller andra organisationer ser på eller

organiserar sig socialt, kulturellt eller politiskt kring skala. Det blir här viktigt att förstå ojämlikheter i makt, pengar, information och tid, som olika aktörer kan tillämpa för att skapa skala till sin fördel (Herod & Wright, 2002).

Att förstå världen genom skala ger oss en förståelse av dess storlek, maktdynamik och hierarki, och kan därmed vara ett användbart verktyg för analys. Och i och med globaliseringen har sättet vi organiserar ekonomi, politik och kultur förändrats, men också sättet vi tänker på dess struktur. Denna fokus på skala har lett till en mängd litteratur kring skala, med diskussioner kring termer som "the politics of scale," "the construction of scale," "scale jumping," "scalar fixes," "rescaling" eller "glocalization" (Herod, 2011).

3.2.2 Skala inom hållbarhet

Globalisering framhäver ofta den globala skalan som den enda skalan av betydelse. Gibson-Graham förklarar hur det existerar en ojämlikhet i dynamiken mellan lokalt och globalt, då den globala nivån kopplas till styrka och handling, medan den lokala nivån kopplas till motsatsen, svaghet och passivitet. Den globala nivån får därmed makt, politikiskt och ekonomiskt, över det lokala (Herod & Wright, 2002). Den lokala och globala skalan visualiseras ofta som långt ifrån varann, men Swyngedouw förslog 1996 hur de två termerna är så pass sammanflätade att en ny term behövs för att beskriva dagens kapitalism- "glocal". I den globala världen formar det lokala det globala, medan globala processer påverkar det lokala (Herod, 2011).

Frågan av det lokala eller globala är en grundsten inom diskussionerna kring minskad global uppvärmning. Då klimatkrisen är en global kris, blir det självklart att internationellt samarbete och lagstiftning behövs för att minska krisen. Samtidigt sker detta i en alltför långsam takt, så många aktörer på regional eller stadsnivå har valt att på egen hand arbeta med klimatfrågan. Redan på FN:s Rio-konferens 1992 och Local Agenda 21 lyftes vikten av att jobba med miljöfrågor på en lokal nivå. Kritik mot denna agenda låg redan då i begränsningen i vissa länders politiska system samt kompetens i att hantera den globala krisen på en lokal nivå. Frasen "think global, act local" används inom hållbarhet, och innefattar idén att mycket hållbarhetsarbete på lokal nivå kommer leda till en global helhet av hållbar utveckling. Även här finns en konflikt mellan de som anser att klimatkrisens globala karaktär kräver globala åtgärder, och de som anser att miljöpolitik endast ska vara lokalt (Dobson, 2016).

Lawhon och Patel (2013) ger en bra översikt över konceptet skala inom geografi. De förklarar hur skala numera definieras som socialt konstruerat, både fast och flytande samtidigt, samt relationellt. Inom hållbarhet har skala mest använts inom miljö rättvisa, för att poängtera att val av skala för analys påverkar om orättvisor framträder (Lawhon & Patel, 2013). Konceptet kring "think global, act local" kritiseras av Lawhon och Patel för att "think global" lägger för mycket vikt vid att tänka på jordgloben, och för lite vikt vid globala system och maktförhållanden. Det leder till brister i hållbarhetsarbetet kring förståelse av relationer mellan olika skalor och vad dessa relationer prioriterar eller glömmar. Författarna föreslår att fokus på det lokala, som lokal ekonomi, ekologi och relationer, samt global hållbarhet, tar bort fokus från miljö rättvisa och ansvar på en global nivå. De argumenterar för att fokus inte ska ligga på vilken skala som gynnas, utan vem som gynnas och på vilket sätt, samt historiska relationer och ansvarsområden. På detta sätt försöker författarna koppla ihop ekologi, skala och rättvisa (Lawhon & Patel, 2013).

3.2.3 Skala inom vindkraft och energi

Skala och ett geografiskt synsätt har använts av flertalet forskare inom förnybar energi eller vindkraft. Gulan et al (2019) diskuterar behovet att analysera förnybara energietableringar ur ett "multilevel" perspektiv, alltså på mikro-, meso- och makronivå, för att förstå olika dimensioner av etableringen och kunna utveckla och skala upp liknande lösningar. Coenen et al (2012) kritiserar tidigare forskning och teorier som finns kring övergången mot ett mer hållbart samhälle för att

fokusera för lite på geografiska samband. Till exempel finns en brist på beskrivningar av lokala samband, maktstrukturer och inställningar, som kan påverka resultaten av forskningen och försvåra användandet av samma principer på en annan geografisk plats. Samtidigt saknas också en förståelse för makt inom skala, och hur olika skalor påverkar varann, för förståelsen av varför olika platser har olika grad av acceptans. Skala är inte något som bara existerar, utan som skapas av aktörer och deras mål. Till exempel kan en stor aktör inom energi ha makt att utveckla och forska, samt att lobba och kontrollera regler och politik, och därmed skapa skalor efter vad som är mest gynnsamt för dem. En förståelse för detta skulle också kunna tydliggöra till vilken grad lokala aktörer har kunnat påverka och kontrollera utvecklingen i sitt närområde. Med denna idé ser Coenen et al (2012) positivt på att mer fokus börjar läggas på regional och lokal planering för förnybar energi.

Förståelsen för den lokala nivån är viktig inom hållbarhet då det är på den lokala nivån som olika gruppers liv påverkas av klimatförändringar. Dessutom rör lokala miljökonflikter frågor kring rättvisa, deltagande och demokrati, vilket går att koppla till den starka rörelsen kring miljö rättvisa (Dobson, 2016). Fast och Mabee (2015) visade i sin forskning om lokala reaktioner av vindkraftsprojekt att tillit till planerare eller projektörer och en förståelse för den lokala platsen är bra verktyg för ökad acceptans. Minskat utrymme för lokala myndigheter och medborgare kan öka investeringstakten och projektansökningar, men kan i längden skada förtroendet för förnybar energi och därmed förhindra framtida utveckling (Fast & Mabee, 2015). Walker et al (2018) argumenterar för vikten av att både beslutsfattare och projektörer förstår den lokala kontexten innan de väljer att utveckla på en plats, för att främst se till att vindkraftsetableringen ekonomiskt gynnar lokalsamhället (Walker et al, 2018).

3.3 Teoretiskt ramverk: Att tänka på miljö rättvisa från ett skalperspektiv

Det teoretiska ramverket behandlar vilka teorier eller synsätt som kommer användas inom metoden, resultatet och diskussionen, samt vilken förståelse som finns av ämnet som diskuteras.

Konceptet skala är omdiskuterat, både i vem som skapar det, och om det ens existerar eller borde användas. Ovanstående överblick över den teoretiska utvecklingen av konceptet skala kan leda till ett ifrågasättande av om skala är ett rimligt sätt att analysera resultatet av forskningen. Som Andrew Herod dock argumenterar i inledningen till boken *Scale* (2011) finns det ändå ett värde i att diskutera kring skalor eftersom de är centrala till hur samhället i den kapitalistiska världen är strukturerat (Herod, 2011). På likande vis kommer denna studie undersöka upplevelser av energiomställningen ur perspektiv av skala, då skala är tätt sammankopplat till hållbarhet och energi.

Det tydliggörs genom tidigare forskning att det geografiska synsättet har fått för lite fokus inom diskussioner kring förnybar energi. Utifrån detta blir det intressant att undersöka hur skala återspeglas i olika aktörers argument kring vindkraft och hållbarhet. Geografisk skala kommer därmed användas för att koda resultatet, där uppdelningen kommer göras i lokal, nationell och global. Då skala inom detta teoretiska ramverk ses som flytande och socialt konstruerat, är det viktigt att poängtera att denna uppdelning är ett av många sätt som resultaten skulle kunna kodas. Genom att skapa dessa skalor av analys, sätter forskaren en ram inom vilket hon ser världen. Detta kan kopplas till makt i att skapa skalor, och hur forskaren anpassar empiri efter frågeställningen. Det är bra att medvetengöra detta faktum för läsaren, men tar inte bort relevansen i att koda geografiskt.

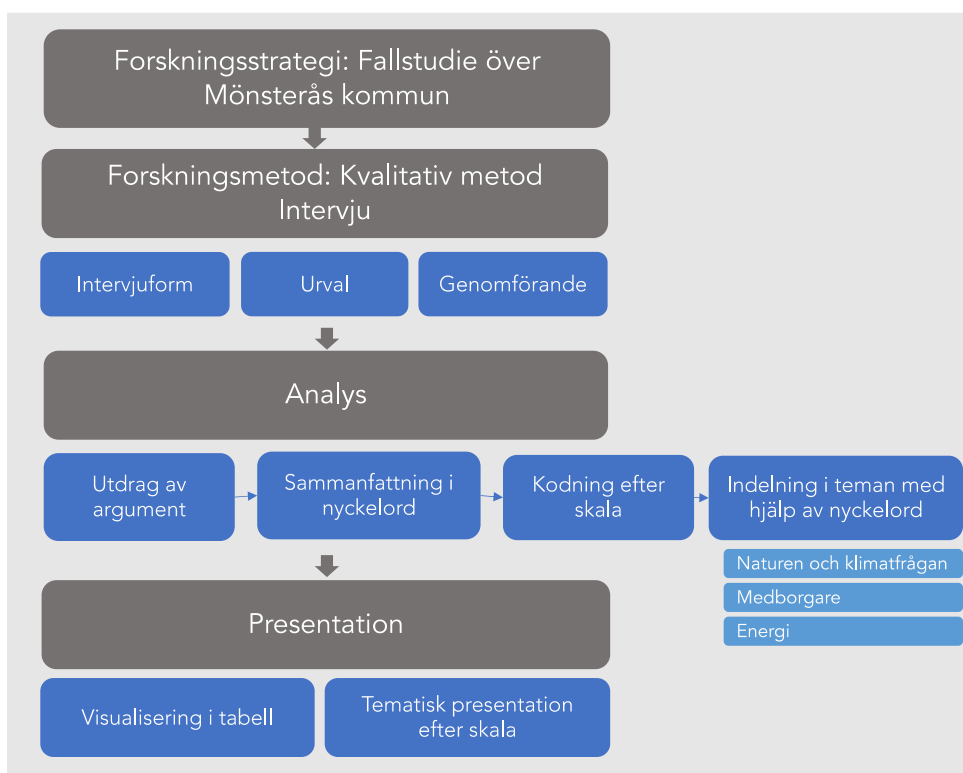
För att forskning kring ett lokalt fenomen, vindkraft i Mönsterås, ska kopplas till bredare frågor kring energiomställningen i världen, blir skala en viktig brygga. Som tydliggörs genom tidigare forskning och teori är hållbarhet och en övergång till förnybar energi en fråga som rör rumsliga och tidsmässiga skalor. Skala är också tätt sammankopplat med både makt och miljö rättvisa, som den teoretiska översikten visat på. Med hjälp av skala kommer dessa teorier användas för att föra resultatet en högre nivå av generaliserbarhet kring framtidens klimatomställning.

4.0 Metod

Följande kapitel visar på den forskningsdesign och metod som användes för att inhämta empiri och analysera data. Åtta intervjuer genomfördes med aktörer som på olika sätt är kopplade till vindkraft i Mönsterås kommun. Dessa analyserades sedan med hjälp av nyckelord och geografisk skala, för att besvara forskningsfrågan *På vilken geografisk skala diskuterar olika aktörer kring vindkraft?*

4.1 Forskningsdesign

För att besvara forskningsfrågorna, utfördes en fallstudie på Mönsterås kommun. Den kvalitativa metoden för att inhämta data var intervju, som sedan analyserades med hjälp av kodning. *Figur 4.1* visar på den forskningsdesign som tillämpades och de steg som togs för att insamla empiri och analysera. Dessa steg kommer beskrivas mer utförligt och diskuteras kring.

Figur 4.1- *Forskningsdesign*

Kommentar: Genom en fallstudie av Mönsterås kommun insamlades empiri med hjälp av en kvalitativ forskningsmetod, intervju. Intervjuerna analyserades genom att sammanfatta citat i nyckelord, som kodades efter skala. Resultaten delades in tematiskt med hjälp av nyckelorden. Dessa visualiserades i en tabell, och presenterades skriftligen.

4.2 Forskningsstrategi: Fallstudie

För att undersöka frågeställningen har en fallstudie utförts på Mönsterås kommun. Fallstudier är ett bra sätt att studera vissa aspekter på djupet, och få fram kunskap eller information som inte hade genererats av att se till många fall på en mer översiktlig nivå (Denscombe, 2018). Frågeställningen är utforskande och vill se till olika samband och relationer mellan aktörer och åsikter, vilket också är en funktion av fallstudier (Denscombe, 2018). Dessutom möjliggjorde en

fallstudie att ett representativt urval intervjuobjekt kunde väljas inom en begränsad geografisk plats. Detta för att skapa en fördjupad kvalitativ studie inom ett avgränsat fall.

Valet av fall skulle vara typiskt, vilket innebär att fallet likar andra och därmed lättare kan generaliseras (Denscombe, 2018). Kravet var att kommunen ska ha haft och har pågående vindkraftsetableringar. Detta för att medborgarna ska ha haft erfarenheter av vindkraftsetableringar och erfarenheter av att leva med vindkraft inom kommunen. Det blev viktigt att det fanns ett nutida vindkraftsprojekt inom området, så vindkraft är något som medborgare har funderat kring. Dessa olika krav hade kunnat gälla för många kommuner, men Mönsterås kommun valdes då den vindkraftspark som byggs där ska bli södra Sveriges största (Wickström, 2020), vilket gör det intressant att utforska lokala känslor kring vindkraft.

”Syftet är att behysa det generella genom att titta på det specifika” (Denscombe, 2018: 85), och detta är vad denna uppsats syftar till att göra. Genom en fallstudie av Mönsterås kommun, kan resultaten även kan tillämpas på vindkraftsetableringar i Sverige och världen. Även om denna uppsats undersöker vindkraft, finns en tanke att resultaten går att tillämpa på andra miljöomställningar. För att ge läsaren möjlighet att generalisera eller tillämpa resultaten på andra fall, är det viktigt med en noggrann beskrivning av fallet (Denscombe, 2018), och därför innehåller metoden en bakgrund kring Mönsterås kommun. Enligt Yin (2007) är det viktigt att stärka fallstudiers relevans genom att det tillämpas en teoretisk grund vid både datainsamling, analys och generalisering. Därmed används teori för att styrka val av studie och faktorer som ska analyseras inom ramen av undersökningen.

4.2.1 Bakgrund kring kommunen

Mönsterås kommun ligger i Kalmar län, i östra Småland, och innefattar tätorterna Mönsterås, Blomstermåla, Ålem, Timmernabben och Fliseryd (Visit Mönsterås, u.å). Mönsterås kommun hade 2020 ett invånarantal av 13 312 (SCB, u.å), och en area av 598 km² land, 33 km² hav, och 9 km² sjö (Visit Mönsterås, u.å). Mönsterås kommun har ett antal vindkraftverk eller vindkraftparker. Dessa är vindkraftparkerna Skäppentorp, Brotrop och Idhult, som alla ligger nära Blomstermåla och ägs eller förvaltas av Arise (Arise, 2020). I Mönsterås bruk ligger 8 vindkraftverk, och i Em ligger också 8 verk, som byggdes av norska Statkraft och skogsindustrikoncernen Södra (Ekholm, 2011). Det håller också på att byggas södra Sveriges största vindkraftspark i kommunen (Wickström, 2020), vindpark Åby-Alebo, som byggs av Stena Renewable. Den ligger mellan Fliseryd och Mönsterås, och ska bestå av 36 verk med totalhöjd av 200 meter, och beräknad driftstart är december 2021. Stena Renewable köpte tillståndet av Statkraft Södra, som drev projektet från början (Stena Renewable, u.å).

4.3 Forskningsmetod: Intervju

För att undersöka frågeställningen valdes kvalitativ forskningsmetod, som kännetecknas av dess fokus på ord eller visuella underlag, samt detaljrikedom i analysen. Målet är att se till olika samband och analysera företeelser i en kontext, vilket ger ett mer holistiskt perspektiv (Denscombe, 2018). Då frågeställningen i uppsatsen vill fånga bredden av åsikter kring vindkraft och hållbarhet, blev därmed en kvalitativ forskningsmetod ett lämpligt val av metod. Intervjuer är en självklar del av kvalitativ forskning, och handlar om självrapportering, att människor berättar om vad de gör, tror och tycker. Det är ett bra sätt att utforska mer komplexa fenomen och fånga människors upplevelser, känslor och uppfattningar (Denscombe, 2018). Eftersom uppsatsen har som syfte att fånga just olika aktörers upplevelser och uppfattningar blir intervju en passande metod. Intervju valdes, framför till exempel dokumentanalys, för att ge alla aktörer möjlighet att svara på liknande frågor, istället för att tolka olika aktörers skriftliga underlag, som kan vara ur en annan kontext.

4.3.1 Intervjuform

Intervjuerna valdes att vara av semi-strukturerad form, vilket tillåter för utvecklade svar, och ordningsföljden för svaren och frågorna blir mer flexibel än i en strukturerad intervju (Denscombe, 2018). För att samla in data kring olika aktörers åsikter var det viktigt med standardiserade frågor som ändå tillåter för mer utvecklade svar. Frågorna formades efter teori och tidigare forskning, i syfte att undersöka olika teman av speciellt teori kring makt och deltagande. Se bilaga 1 för att granska intervjufrågorna. Syftet med intervjuerna var att fånga vad olika aktörer fokuserar på, och därmed inte ha många ledande följdfrågor, utan ställa en bredare fråga och avvakta personens resonemang.

Intervjuerna genomfördes digitalt via olika tjänster för video-länksamtal, främst på grund av den rådande pandemin som inte tillåter resor eller att människor ska ses fysiskt. Fördelen med detta är dessutom att det är lätt och billigt att genomföra intervjuer då inga resor krävs samtidigt som video-länksamtal har liknande fördelar som intervjuer ansikte-mot-ansikte (Denscombe, 2018).

4.3.2 Urval

Urvalet för vilka som skulle intervjuas gjordes med ett medvetet val av forskaren utifrån relevanta aspekter, vilket skapade ett icke-sannolikhetsurval. Icke-sannolikhetsurval innefattar idén att den bästa informationen kan insamlas genom ett relativt litet antal personer som har relevans eller erfarenhet för det ämne som undersöks. Om forskaren har en viss kunskapsbas kring vilka som kan vara relevanta att forska på kan detta då användas för att spegla ett tvärsnitt av det som anses relevant för frågan, och se till att ett brett spektrum av människor ingår i urvalet (Denscombe, 2018). Genom erfarenheter av praktik med vindkraftsfrågor, samt att ha läst kurser inom ämnet, valdes därmed föreningar som brukar uttala sig kring vindkraft, samt föreningar som har intressen i området.

Urvalsramen för föreningar var en sändlista för samråd för tillståndsansökan av Statkraft Södra Åby-Alebo och Kärnebo vindparker, där alla lokala föreningar och aktörer stod listade (Statkraft Södra Vindkraft AB, 2012). Detta samrådsunderlag är från 2012, vilket kan göra det utdaterat, men sågs ändå som en bra startpunkt att få kontakt med lokala föreningar. Utifrån denna lista kontaktas dem som ansågs relevanta, genom faktorer som att de skulle ligga inom Mönsterås, samt att det fanns kontaktuppgifter till föreningen på deras hemsidor. Dessutom kontaktades de aktörer som förvaltar, äger, eller håller på att etablera vindkraft i Mönsterås, vilket gjordes genom sökningar på internet och användandet av karttjänsten Vindbrukskollen, som visar vindkraftverk i Sverige och vem som äger dem.

En viktig fråga kring urval är hur många från varje grupp intervjupersoner som behövs för tillräckligt djup i resultaten (Denscombe, 2018). Antalet intervjupersoner som är lagom handlar om att ge underlag för att kunna generalisera eller pröva hypoteser. Efter ett visst antal intervjuer genereras inte särskilt mycket ny information. Färre intervjuer, med mer förberedelse och djupare analys, kan vara mer värdefullt än många intervjuer, även om det existerar en föreställning av att fler intervjuer betyder att resultaten är mer vetenskapliga (Kvale & Brinkmann, 2009). För denna uppsats utfördes åtta intervjuer. Detta visualiseras i *Tabell 4.1*, där en kortare förklaring ges kring varje aktörs relevans för uppsatsen. Innan intervjun fick dessutom de som skulle intervjuas genomföra en enkät med frågor kring hur de ställde sig gällande frågor om vindkraftsetablering och hållbarhet, för att kunna ställa deras svar i relation till deras åsikter ”för” eller ”emot” vindkraft. Inom detta urval blev det därmed fyra aktörer som var mer negativa mot vindkraft och fyra som var mer positiva. Urvalet representerade både aktörer från företag som jobbar med vindkraft på olika sätt, men också medborgare som påverkas lokalt av vindkraft.

Tabell 4.1- *Urval av intervjupersoner: egenskaper och motivering*

Kod	Förening/ företag	Om personen	Varför intressant
P1	Medlem i Fliseryds Sockens Samhällsförening, Fliseryds Hembygdsförening samt skogsbruksföretagare	Personen är uppvuxen i Fliseryd. Efter att under flera år ha bott på andra orter har hen återvänt till hembygden och kommer att ha ett vindkraftverk på sin mark.	Är intressant för hen är medlem i föreningar som representerar Fliseryd, men är också markägare och därmed kan tjäna ekonomiskt på vindkraftsetableringar
P2	Jobbar på Stena Renewable AB	Personen bor inte i Mönsterås, men jobbar med projektet Åby- Alebo	Stena Renewable är företaget som etablerar vindparken Åby-Alebo, som just nu byggs och kommer bli södra Sveriges största vindpark
P3	Medlem i Fliseryds Jaktsskytteklubb	Personen är född och uppväxt i Mönsterås, och kommer se den nya vindkraftparken Åby- Alebo från sitt hem	Är intressant för personen kommer bo nära vindparken. Folk som jagar kan ha ett intresse för skogarna där vindkraft byggs
P4	Jobbar på Kanonaden Entreprenad AB	Personen bor inte i Mönsterås, men har vindkraft nära sitt hem i annan del av Sverige	Kanonaden ska projektera och bygga vägar, fundament och elnät i anslutning till Åby-Alebo vindpark. Personen har också erfarenhet av att försöka etablera vindkraft på annan ort
P5	Medlem i Oskarshamnbygdens Fågelklubb	Bor inte i Mönsterås, engagerar sig i kommunen med frågor som rör fåglar och natur	Fågelklubbar brukar uttala sig gällande fåglar och fladdermöss, men också bli tillfrågade gällande lokala vindkraftsetableringar
P6	Medlem i Fliseryds sportfiskeklubb	Bor inte i Mönsterås, men har jobbat i kommunen hela sitt liv	Fiskeklubbar kan ha ett intresse för naturen som kan beröras av vindkraftsetableringar
P7	Medlem i Stranda hembygdsförening, Mönsterås	Personen är född och uppväxt i Mönsterås kommun, och berörs inte personligen av vindkraften i Mönsterås	Är intressant att höra åsikter av någon som inte personligen berörs av vindkraft, men som bor i kommunen
P8	Jobbar med energifrågor på Södra Cell	Personen är från Oskarshamn. Hen jobbar med energifrågor i Mönsterås	Är intressant för att hen jobbar med just energifrågor i Mönsterås, och jobbar med vindkraftverken som Mönsterås bruk äger

Kommentar: Tabellen visar på urvalet intervjupersoner samt förklarar deras relevans för forskningen

4.3.3 Genomförande av intervju

Ur ett forskningsetiskt perspektiv trycker Denscombe på vikten av ett samtyckesformulär (Denscombe, 2018). Varje individ som tackade ja till en intervju fick skickad en kortare enkät att fylla i, som både innehöll information kring syfte med uppsats, hur resultaten ska användas, information kring att den som intervjuas alltid har rätt att dra sig ur, samt godkännande att spela in intervjun. Varje intervjuperson fick också möjlighet att granska resultatet innan färdigställande av uppsatsen, för att säkerställa hur de representerades.

Gällande genomförandet av intervjun är det viktigt att tänka på aspekter som att vara uppmärksam, lyhörd för känslor, att kunna bedöma när man ska driva på frågan eller vänta på svar, följa upp aspekter som man som forskare vill gå in djupare på, inte vara rädd för tystnad, inte döma, och respektera om den intervjuade inte vill prata om vissa frågor. Intervjun ska inledas med lite information om forskaren och undersökningens syfte, samt en bekräftelse att det går bra att spela in intervjun. Det är viktigt att som forskare hålla koll på tiden, genom att veta vilka frågor som är av prioritet. Avslutningsvis är det bra att fråga om den intervjuade har något att tillägga som hen inte tycker togs upp under intervjun (Denscombe, 2018). För att kontrollera dessa aspekter, skickades frågorna både till handledaren för denna uppsats, och dessutom genomfördes intervjun med en testperson för att få en uppfattning om frågorna var svåra att förstå, men också stämma av tidsramen.

4.4 Analys av data

Analysen görs för att beskriva, tolka eller förklara den insamlade datan (Denscombe, 2018). Den vanligaste formen av dataanalys går ut på att kategorisera eller koda intervjun, för att sedan kunna granska, koda om eller kombinera koder för en analys (Kvale och Brinkmann, 2009). En innehållsanalys kan visa vad som framställs som relevant, vilka värderingar som skildras, och hur olika idéer hänger samman. En stryka med denna form av analys är att det innefattar en tydlig metod som kan upprepas av andra forskare, och kan kvantifiera förekomsten av olika aspekter. Dock är det viktigt att inse att denna metod lyfter argument ur sin kontext (Denscombe, 2018). För att minska denna risk, plockades längre citat ut i sin helhet vid kodning. Kvale och Brinkmann förklarar konceptet intervjuanalys som bricolage, som går ut på att kombinera olika diskurser, tekniker och begrepp. Detta är en vanlig form av analys, och kan användas för att hitta strukturer av betydelse, som sedan kan presenteras på valfritt sätt. En bricolage- tolkare använder sig av de metoder för analys som hen anser vara passande för syftet (Kvale & Brinkmann, 2009), vilket är vad som gjorts inom ramen av denna uppsats. Stegen av analys är visualiserade i *Figur 4.1*, för en tydlig översikt.

Under kodandet av intervjuerna gjordes först transkriberingar av de inspelade intervjuerna. Ur dessa markerades alla delar som diskuterade frågor kring vindkraft och hållbarhet. Dessa argument lyftes sedan ut och presenterades i en tabell, där varje argument sammanfattas i korta nyckelord efter vad som nämdes. Detta är inspirerat av meningskoncentrering, som Kvale och Brinkmann (2009) förklarar innebär att sammanfatta huvudinnebörden i några få ord, vilket skapar teman som kan användas för att tolka och analysera innehållet (Kvale & Brinkmann, 2009).

Varje argument kodades också efter skalan lokal, nationell eller global, där koderna var inspirerade av teori och tidigare forskning. Vad som innefattades inom varje kod går att se i *Tabell 4.2*. Skala, som har diskuterats under *Teoretisk ramverk*, kan organiseras på många olika sätt. Inom denna analys valdes skalorna lokal, nationell och global, men analysen hade kunnat göras med andra skalor. Dessa skalor valdes då de flesta pratade om frågor som antingen rörde den närmaste miljön, Sverige som helhet, eller andra länder. Med hjälp av nyckelorden organiserades sedan resultatet i liknande teman, för att skapa tre huvudteman. Dessa koder och teman användes för att diskutera kring forskningsfrågan, genom att jämföra olika aktörers argument på olika skalor.

Resultatet visualiserades också i en tabell, där de intervjuade aktörerna sattes i relation till vart de placerade sig själva i olika konstaterande kring vindkraft på en skala av 1-10, där 1 är minst positiv till vindkraft både i Sverige och Mönsterås, och 10 är mest positiv. För att se frågorna som ställdes, se bilaga 2. Det positiva med att organisera respondenterna på en skala är att det blir lättare att jämföra om åsikter kring vindkraft har en påverkan på vad olika aktörer fokuserar på, och se om det finns övergripande trender. Att kvantifiera antal argument på olika skalor ansågs inte vara relevant inom denna uppsats, då förekomsten av olika argument i siffror inte ger svar på forskningsfrågan. Dock kunde innehållsanalysen vara av värde för att se vad som nämns av olika aktörer, samt trender mellan vad som diskuteras (Denscombe, 2018). Att visualisera resultaten i en tabell krävde en stor del generalisering och omdöme från forskaren. Det som visas i *Tabell 5.1* bör därför inte användas som bevis för något, utan mer som ett underlag för att utläsa trender som vidare kan undersökas genom exempel. En viktig poäng är att de citat eller delar som väljs ut för analys inte heller är bevis, utan ska användas som en illustration för det som forskaren vill framhålla (Denscombe, 2018).

Tabell 4.2- *Kodbok för analys av skala*

Kodbok för analys av skala:

Lokal	Närboende, kommunnivå. Buller, ljus, medborgare, och markanspråk på en kommunnivå eller gällande specifika parker. Mönsterås och specifika vindkraftsetableringar i kommunen. Individens roll och ansvar. Fåglar och fladdermöss på en individnivå eller gällande specifika parker. Kommunpolitik.
Nationell	Regioner och landet Sverige. Elsystemet, nätet, systemstabilitet. Olika kraftslag och brister i vindkraft. Politik nationellt och större politiska frågor. Frågor som rör biologisk mångfald och fåglar på en mer översiktlig nivå.
Global	Världen och andra länder. Frågor som rör koldioxid, miljömål, EU, världen, andra länder. Ställa om energisystemet i andra länder förutom Sverige.

Kommentar: Tabellen visar på hur olika konstateranden kodades efter skalorna lokal, nationell och global.

4.5 Källkritik, validitet och tillförlitlighet

Inom kvalitativ forskning handlar **validitet** om datans relevans och riktighet, och **tillförlitlighet** om beslut som togs kring metoder för att producera konsekvent data (Denscombe, 2018). Inom intervjuer som metod, handlar tillförlitlighet om huruvida kunskapen skulle kunna återskapas av andra forskare eller vid andra tidpunkter. Detta kan handla om både frågor som ställs, relationen mellan forskaren och den som intervjuas, men också beslut under transkribering och kodning (Kvale & Brinkmann, 2009). Inom kvalitativ forskning har forskaren en tendens att bli nära knuten till datainsamling och analys, och blir därmed en viktig del av forskningen. Detta kan vara en nackdel som ifrågasätter datans tillförlitlighet, och det blir då viktigt att ge läsaren en överblick av metoden för datainsamling och analys. Tillförlitlighet handlar i detta fall om att läsaren ska kunna bedöma om de beslut som togs kan anses tillförlitliga, och om en annan forskare hade kunnat komma fram till liknande resultat (Denscombe, 2018). Som Kvale och Brinkmann poängterar kan intervjupraktik ses som ett hantverk, som bygger just kring forskarens färdigheter i att intervju och analysera. Därmed kan forskaren ses som en viktig del av just intervjuer (Kvale & Brinkmann, 2009).

En brist i intervjuer är att datan baseras på vad informanten säger, vilket inte nödvändigtvis speglar sanningen, och därmed kan validiteten ifrågasättas (Denscombe, 2018). Inom ramen av uppsatsen ska dock åsikter och upplevelser fångas, och därmed finns inga ”rätta” svar. Därmed blir denna brist inte lika relevant. Även om människor inte alltid talar sanning, kan den direkta kontakten mellan intervjuaren och forskaren bidra till en större grad av sanning i det som sägs än mer anonyma insamlingsmetoder, samt att människor kan uppskatta att få prata om frågor som berör dem. För att mäta validitet av kvalitativ forskning, kan tidigare forskning eller teori om ämnet användas för att stärka att forskningen ställer rätt frågor och undersöker korrekta fenomen. Jämförelser kan också göras om resultaten överensstämmer med tidigare forskning eller är applicerbart utifrån teori (Denscombe, 2018). Detta nämner också Kvale och Brinkmann (2009), som diskuterar hur validitet är en del av hela forskningsprocessen, och hur det handlar om att kontrollera, ifrågasätta, men också tolka resultaten med hjälp av teori (Kvale & Brinkmann, 2009). Av denna anledning stryks val av forskningsfrågor med en bakgrund kring tidigare forskning, intervjufrågorna formas efter de teorier som är grund till uppsatsen, samt så presenteras resultat och diskussion med nära anknytning till teori och annan forskning.

Det finns en risk att intervjupersonen inte talar sanning, eller anpassar svaren efter vad de tror intervjuaren vill höra. Ur denna aspekt blir det viktigt att fundera kring intervjuar-effekten som är att människor svarar olika beroende på hur de uppfattar personen som ställer frågorna. För att bemöta detta blir det viktigt att fundera kring vilken skillnad det kan vara mellan forskaren och den som intervjuas och hur detta kan påverka relationen (Denscombe, 2018). För att minska skillnader gjordes ansträngningar att prata med en lugn jämn röst, samt inte ge för mycket bakgrund kring forskaren i början av intervjun. Det är ett bra förhållningssätt att inta en neutral ställning som

forskare för att minimera inverkan på resultatet av en intervju (Denscombe, 2018). Då uppsatsen utforskar ett ämne som är debatterat och som många har starka åsikter kring, blir detta förhållningssätt extra viktigt. Av den anledningen underströks det både i förfrågan för intervjun, samt i början av intervjun, att syftet var att höra allas åsikter och inga svar var rätt eller fel.

Som en del av källkritik, är det viktigt att fundera kring hur urvalet kan snedvridas, så som vilka som väljs ut men också vilka som vill ställa upp på intervju (Denscombe, 2018). I fallet av denna studie, påverkas de som väljs ut av vad forskaren anser vara relevant och vilka som har tillgängliga kontaktuppgifter. Dessutom är det människor som är aktiva i någon slags lokal förening, vilket innebär att de har ett intresse i lokalsamhället, samt har en åsikt de vill få uttrycka. Dessutom är ofta de som ställer upp för intervju ansvariga i en förening, VD eller projektansvarig i ett företag. De som inte tillfrågas för intervju är därmed dem som inte engagerar sig i någon förening, eller som inte har någon slags position av makt i en förening eller ett företag. Detta är viktigt att ha med sig i analys av resultatet, och att ett slumpmässigt urval av medborgare inte är representerade. Urvalet av intervjupersoner kan ses som lämpligt då forskningsfrågan vill undersöka olika aktörers argument kring vindkraft, och att intervjupersonerna hade intressen i olika föreningar eller företag var en viktig del av analysen av resultatet.

5.0 Resultat och analys

I följande kapitel kommer resultaten av analysen presenteras tematiskt. Som har tydliggjorts i bakgrunden och det teoretiska ramverket, är skala ett centralt begrepp inom både frågor om miljörättvisa, hållbarhet och förnybar energi. För varje tema kommer det därför diskuteras på vilken skala olika aktörer pratar om det valda temat, för att besvara frågeställningen *På vilken geografisk skala diskuterar olika aktörer kring vindkraft?* Först kommer resultaten presenteras inom tre teman: *Naturen och klimatfrågan*, *Medborgare*, och *Energi*, med olika relevanta underrubriker. Efter varje del kommer en sammanfattning kring intressanta analyser som forskaren vill rikta ljus mot. Till sist kommer en översikt ges genom både text och en visualisering av på vilken skala olika aktörer fokuserade sina diskussioner. Visualiseringen *Tabell 5.1*, rekommenderas att redan nu översiktligt läsa, för att få en förståelse för resultatets upplägg.

5.1 Naturen och klimatfrågan

Denna del kommer presentera resultat som handlar om djur och natur, skogar, miljöpåverkan och hållbarhetsfrågan. Som beskrevs i bakgrunden, finns en intressant konflikt mellan olika gröna argument inom förnybar energi, som benämns *green on green*. Denna del syftar till att utforska detta, men nära anknytning till teori inom skala, miljörättvisa och tidigare vindkraftsforskning.

5.1.1 Fåglar och fladdermöss

Fåglar och fladdermöss, och hur de påverkas av vindkraft, diskuterades av flertalet aktörer.

Lokal

På en lokal skala diskuterades hur fåglar har skadats av lokala vindkraftverk. Intervjuperson P5, från Oskarshamnsbygdens fågelklubb, nämnde hur föreningen var tveksam redan vid vindkraftsetableringen i Mönsterås bruk, där det enligt intervjupersonen framkommit bevis att både havsörnar och fiskgjusar blivit ihjälslagna. Hur fåglar skadas lokalt nämndes också av intervjuperson P3, Fliseryd jaktskytteklubb, som diskuterar hur hen var ansvarig för en vindkraftspark på Öland, där många fåglar hittades döda under verken. I intervjun med P2, från Stena Renewable, framkommer att inventeringar gjordes för fåglar och fladdermöss i och med tillståndsprocessen för vindkraftparken Åby-Alebo. Intervjupersonen från Oskarshamnsbygdens fågelklubb ställer sig dock kritisk till dessa inventeringar, och uttrycker att inventeringarna verkar vara köpta av vindkraftsbolagen. Hen tycker inte att vindkraftföretagen ser att det finns örn eller andra hotade arter på plats.

Nationell

På en nationell nivå låg fokus på vindkraftens påverkan på fåglar generellt, samt dess påverkan på den biologiska mångfalden. Intervjuperson P5, från Oskarshamnsbygdens fågelklubb, diskuterade hur dagens vindkraftverk är väldigt höga, och hur vissa fågelarter rör sig väldigt högt upp på himlen, samt hur vindkraft till havs ofta korsar viktiga flyttfågelstråk. Hen nämnde också hur rovfåglar och fladdermöss inte ser propellerblad, och hur fladdermöss dras till vindkraftverk för det ofta samlas insekter kring dem.

Samtidigt diskuterades det av två aktörer hur det är en skillnad på population och individer. Detta nämnde intervjuperson P2, från Stena Renewable, som tycker att ett visst spelrum borde finnas, även om det såklart är viktigt att skydda populationens bärkraftighet. Paralleller dras

till att tjädtrar och orrar klarar att hantera ett modernt skogsbruk. Intervjuperson P1 (Fliseryds Sockens Samhällsförening, Fliseryds Hembygdsförening samt skogsbruksföretagare) diskuterar hur hen tycker att fåglar och fladdermöss får en ganska stor plats i debatten, och understryker att det finns plats för dessa varelser ändå.

Global

På en global nivå diskuterades det av intervjuperson P2, Stena Renewable, hur klimatnytta ställs mot frågor av skydd av individer, där även en tidsmässig skala togs in i bilden.

”I naturskyddsfrågan så ställer man individer av en viss art i relation till nyttan rädda planeten. [...] Och om vi inte kan ersätta fossila bränslen med vindkraft till exempel, så kommer det kanske inte vara så trevligt att bo här för örnen om 100 år.” Intervjuperson P2, Stena Renewable

5.1.2 Skogar

Skogar var något som diskuterades av flertalet aktörer, som hade olika syn på både skogsbruk och vindkraftens påverkan på skogen.

Lokal

Gällande markanspråk i Mönsterås kommun förklarar intervjuperson P2, Stena Renewable, att det har gjorts bra inventeringar av marken inför tillståndet och att skogen mest är produktionsskog som redan har mycket kalhuggna ytor.

Nationell

Hur mycket mark som tas i anspråk diskuterades av olika aktörer, med specifik fokus på skogar. Här gick meningarna isär, där intervjuperson P5, Oskarshamnsbygdens fågelklubb menar att man kalhugger i princip all skog runt vindkraft, som ofta är skog med högt biologiskt värde. Samtidigt förklarade intervjupersonen från Stena Renewable hur vindkraft är en bra energikälla just för att markanspråket är förhållandevis litet, och att det inte kalhuggs så mycket.

”Våra vägar och kranplatser tar kanske en max två procent av den totala ytan i en vindpark och resterande 98%, eller 99% kan man fortfarande både bruka och skogen och jaga som vanligt. [...] Och vi kalhugger inte mer än kanske några tusen kvadrat runt varje vindkraftverk. Men ändå blir det stora diskussioner bland dom fågelhänsyn.” Intervjuperson P2, Stena Renewable

Intervjuperson P1 (Fliseryds Sockens Samhällsförening, Fliseryds Hembygdsförening samt skogsbruksföretagare) som själv är skogsbrukare, ser möjligheterna i skogen som en förnybar resurs, och tycker det bör användas på ett lämpligt sätt. Intervjuperson P8, som jobbar på Södra Cell, ett massabruk som tillverkar pappersmassa och andra gröna produkter av skogens råvara, hade också tankar kring skogsbruk. Hen uttrycker hur skogsindustrin gör ett bra jobb i att förädla skog till produkter som kan ersätta fossila alternativ, men hur det såklart alltid är en balansgång. Intervjupersonen är oroad att den ökade efterfrågan på förnyelsebart kan komma att driva på ett för stort uttag av naturresurser.

Global

Detta diskuterades inte på en global nivå.

5.1.3 Miljöpåverkan

Huruvida vindkraft är bra eller dåligt för miljön var ett ämne som togs upp av många intervjupersoner.

Lokal

På en lokal nivå diskuterades det hur vindkraftverken påverkar miljön, biologisk mångfald och djurliv, av både intervjupersonerna från Oskarshamnsbygdens fågelklubb, samt Fliseryd sportfiskeklubb. Något intressant som nämndes vad hur intervjuperson P6, Fliseryd sportfiskeklubb, inte tror att medborgare förstår alla miljömässiga konsekvenser vindkraften har. Intervjuperson P1, Fliseryds Sockens Samhällsförening, Fliseryds Hembygdsförening samt skogsbruksföretagare, diskuterade livscykelperspektivet på att fundament kräver en stor mängd betong. Intervjuperson P7, Stranda Hembygdsförening pratade om miljöpåverkan när verken blir gamla och nedmonteras.

Nationell

Intervjuperson P8, Södra Cell, tycker att vindkraft behövs för att säkra Sveriges energiförsörjning, men är vaksam mot återvinning vid avveckling, då det idag inte finns något sätt att återvinna vingarna, som är gjorda av glasfiber. På en nationell nivå var det intressant att jämföra det som framfördes av intervjuperson P6, Fliseryd sportfiskeklubb, med intervjuperson P2, Stena Renewable. Den ena parten, intervjuperson P6, uttryckte en oro för att utbyggnaden av vindkraft blir för kraftfull och därmed inskränker på både människors intressen, djur och natur. Samtidigt såg intervjuperson P2 vindkraften som en fantastisk kraftkälla som kan göra stor nytta utan att ta så mycket mark i anspråk.

Global

På en global nivå, diskuterades inte miljöpåverkan av vindkraft, dock diskuterades det i relation till lösningen på klimatkrisen, som kan läsas under *Klimatkrisen*

5.1.4 Klimatkrisen

En fråga om ställdes till alla aktörer, var hur de ställer sig till frågor som rör miljö och hållbarhet, och vad de tror är viktiga steg för att göra samhället mer miljövänligt. Här var det intressant att se vad olika människor tog upp som exempel på miljökrisen, men också vilka lösningar som nämndes av olika aktörer.

Lokal

Alla intervjupersoner bekräftade att klimatfrågan var viktig för dem, och många gav exempel från sina egna liv på hur de ser klimatförändringar i sin närmiljö. Här nämndes av intervjupersoner P3 (Fliseryd jakttskytteklubb), P5 (Oskarshamnsbygdens fågelklubb), P1 (Fliseryds Sockens Samhällsförening, Fliseryds Hembygdsförening samt skogsbruksföretagare) och P8 (Södra Cell) hur vintern kommer senare, hur skogen och landskap förändras, och hur älgar påverkas av värmen.

Många nämnde individens roll i omställningen. Aspekter togs upp som bättre konsumtion, sopsortering, mindre resor och matval, av både intervjuperson P3, Fliseryd

jaktskytteklubb, P2, Stena Renewable, P8, Södra Cell och P7, Stranda Hembygdsförening. Intervjuperson P3, Fliseryd jaktskytteklubb, diskuterade hur alla kan och måste hjälpa till på något sätt, för att våra barnbarn ska ha en framtid. Detta nämndes också av intervjuperson P6, Fliseryd sportfiskeklubb, som diskuterade att vi måste offra saker för att klara miljön. Detta pratade också intervjuperson P8 om, som själv har engagerat sig i miljöfrågor sedan gymnasiet.

”Och ska vi få till någonting måste det ske en enorm förändring. Pandemin tror jag faktiskt var positiv på så vis att vi i samband med den har lärt oss ställa om, och sett att det går att förändra beteenden. Till exempel att vi sitter här nu och kör videomöten, hur naturligt som helst. Det var inte självklart för ett år sedan.” Intervjuperson P8, Södra Cell

Nationell

På en nationell nivå, diskuterades aspekter som energikällor och elbilar, som kan läsas mer om i 5.3.1 *Energikällor och elbilar*, och politik, som finns under rubriken 5.1.5 *Politik*.

Global

Gällande frågan om hållbarhet, skiftade fokus från den lokala skalan till den globala. Många nämnde vikten av EU och andra länder i Europa, som intervjuperson P6, Fliseryd sportfiskeklubb och P3, Fliseryd jaktskytteklubb. USA och Bidens klimatpolitik nämndes av både intervjuperson P6, Fliseryd sportfiskeklubb, och P7, Stranda Hembygdsförening. Klimaträttvisa, att de rika länderna ska hjälpa de som har det sämre ställt, togs upp av både intervjupersonen från Stranda Hembygdsförening och Fliseryd sportfiskeklubb.

Många diskuterade hur vi måste ställa om till mer miljövänliga sätt att producera energi, där åsikterna av vindkraften som lösning gick isär. Både intervjupersonerna från Stena Renewable och Kanonaden, tog upp hur vindkraften är ett måste för att ställa om till ett förnybart energisystem och klara klimatfrågan. Intervjuperson P3, Fliseryd jaktskytteklubb, kunde se hur vindkraft på sätt och vis var bra för miljön, i alla fall i jämförelse mot kärnkraft. Intervjuperson P1, anser att vindkraften kan vara ett komplement till andra energikällor.

”Alla talar ju om det här med vindkraft och det är ju liksom förlösande för allting. Det är ju liksom inte lösningen på allt, alla problem.” Intervjuperson P1, Fliseryds Sockens Samhällsförening, Fliseryds Hembygdsförening samt skogsbruksföretagare

5.1.5 Politik

Politik nämndes av flertalet aktörer i förhållande till både vindkraft och klimatkrisen.

Lokal

Lokal politik var en faktor som nämndes av flertalet informanter. Av både intervjuperson P5, Oskarshamnsbygdens fågelklubb, och P6, Fliseryd sportfiskeklubb, diskuterades det hur Mönsterås är en centerstyrd kommun, och hur det påverkar att kommunen vill ha vindkraft, men också hur man därmed kan hoppas att kommunen balanserar miljövärden på ett bra sätt. Lokal politik var något som intervjuperson P4, Kanonaden, diskuterade flitigt. Intervjupersonen har försökt etablera vindkraft i en ort i Sverige, där hen fick uppleva hur lokala politiker kan påverka tillståndprocessen efter sina egna villkor. Informanten beskriver hur detta verkar vara en trend även för andra som försöker etablera vindkraft, att lokala kommunala politiker använder sitt kommunala veto för att säga nej till vindkraft, och går emot vad partiet på centralt håll står för.

Nationell

Politikens roll i energiomställningen togs upp av flertalet intervjupersoner, där alla kritiserade politiken på olika sätt. Vissa, som informant P5, Oskarshamnsbygdens fågelklubb, tyckte att politiska partier, regering, riksdag och myndigheter inte nog bryr sig om miljön, utan vill till varje pris bygga vindkraft, skapa bioenergi, och göra om den biologiska mångfalden. Detta togs också upp av intervjuperson P6, Fliseryds sportfiskeklubb, som oroar sig över bristen på strategi i vindkraftsutbyggnaden.

Samtidigt diskuterades det av intervjuperson P2, Stena Renewable, hur politiker väljer att misstolka information för att driva sin partifråga, till exempel i frågan om effektbrist, som enligt intervjupersonen egentligen handlar om överföringskapacitet. Intervjuperson P4, Kanonaden, trycker mycket på hur politiker måste agera för att klara både vindkraftsutbyggnad och klimatkrisen, då hen tycker att det politiska ledarskapet är ett av de största hoten mot klimatfrågan.

”Ska vi klara alla dom här frågorna så är det massor av regler och lagar som politikerna har stiftat under lång tid som måste undanröjas.” Intervjuperson P4, Kanonaden

Global

Många nämnde vikten av att andra länder också ställer om till miljövänligare energi för att lösa klimatkrisen, vilket kan läsas under rubriken 5.2.4 *Klimatkrisen* och 5.3.2 *Energisystem*.

5.1.6 Sammanfattning

Ur resultatet, var det intressant att urskilja hur olika konstaterande kunde motsäga varandra. Intervjupersonen från Oskarshamnsbygdens fågelklubb diskuterade bland annat hur i princip all skog måste skövlas för att bygga vindkraft, medan intervjupersonen från Stena Renewable framhävde hur förhållandevis lite skog avverkas runt varje vindkraftverk. Många intervjupersoner uttryckte oro för vindkraftens påverkan på miljön, som deponi, fundament och vad som händer när vindkraften blir gamla, som ligger på en lokal eller nationell skala. Det var intressant att jämföra mot Stena Renewable eller Kanonaden, som såg vindkraften som essentiell för att uppnå miljömål och ställa om samhället, på en global skala. Gällande vindkraftens påverkan på fåglar, var åsikterna skilda. Vissa exemplifierade hur fåglar dör av specifika lokala vindkraftverk, eller pratade om vindkraftens negativa påverkan på fåglar och fladdermöss. Samtidigt uttryckte andra parter hur fåglar får, enligt dem, för stor vikt i debatten, och hur skyddet av specifika individer inte kan ställas mot klimatnytta. Detta visar tydligt på den skillnad i hur de som argumenterar för vindkraftens utbyggnad fokuserar på en global och långsiktig skala. Värt att poängtera, är dock att mycket av det som diskuterades av intervjupersonen från Oskarshamnsbygdens fågelklubb handlade om ekosystem och fåglar generellt, alltså en mer nationell skala. På samma sätt diskuterades fåglar som population på en nationell skala av intervjupersonen från Stena Renewable. Alltså ligger diskussionen här på samma skala, men ändå uttrycks skilda uppfattningar kring till vilken grad fåglar ska skyddas från vindkraftverk.

Att olika fakta framhävs av olika parter, kan såklart handla om att någon är felinformerad. Genom en analys dessa argument ur ett perspektiv av skala, framkommer dock att det kan vara synsättet som skiljer sig. Medan informanten från Oskarshamnsbygdens fågelklubb såg det biologiska värdet av varje kvadratmeter av skog, hade intervjupersonen från Stena Renewable en mer översiktlig syn på markanvändning, och såg till hela ytan som vindkraftsparken byggs på. Detta kan även utskiljas ur intervjupersoner P1 och P8 som såg värdet i att bruka skog som en förnybar resurs som kan skapa förhållandevis gröna produkter. Även här var synsättet på en större skala, hur skogen, trots att den skövlas, kan ha en positiv inverkan på miljön.

Vindkraft, hållbarhet och miljöfrågor var tydligt något som engagerade de flesta på någon nivå. På en lokal och nationell nivå diskuterades aspekter som påverkan på naturen och biologisk mångfald. På en global nivå låg fokus mer på omställning, klara klimatkrisen, och om vindkraften är ”lösningen”. Åsikter gick isär om vindkraftens positiva eller negativa miljöpåverkan. Trots detta fanns en samsyn bland alla att samhället måste ställa om på olika sätt för miljöns skull, och vikten av global samverkan lyftes av flertalet aktörer.

5.2 Medborgare

Under denna del kommer det diskuteras kring aspekter som vindkraftens fördelning, medborgares möjligheter att nyttja den lokala miljön, hur medborgare påverkas av vindkraft, vikten av ekonomiska incitament, samt om dialog. Detta är för att undersöka aspekter kring miljö rättvisa, vilket också kan spegla tidigare forskning kring acceptans av vindkraft.

5.2.1 Markanspråk, distribution och allemansrätten

Många aktörer tog upp aspekter som markanspråk, placering och mängden vindkraftverk, samt allemansrätten.

Lokal

På en lokal nivå nämnde intervjuperson P7, Stranda Hembygdsförening att hen tycker det räcker med vindkraft i Mönsterås. Intervjuperson P6, Fliseryd sportfiskeklubb, hade föredragit om vindkraften var placerad i havet, för att det påverkar människor mindre då. Detta styrkte även intervjuperson P7 gällande hur hen personligen inte störs av vindkraftverk vid sitt sommarställe, då man har dem på ett ordentligt avstånd.

Allemansrätten nämndes av många. Intervjuperson P5, Oskarshamnsbygdens fågelklubb, förklarade hur vägbommar har satts upp på skogsstigarna som leder till Åby-Alebo vindpark, vilket stoppar en person i fågelklubben från att forska kring nattskärre. Hen uttrycker en oro att detta börjar bli en trend bland markägare, och hur hen ser att allemansrätten därmed är i fara. Informant P6, Fliseryd sportfiskeklubb, uttrycker en liknande oro, att vindkraftverken ska stoppa människor från att röra sig i skogarna, och därmed hindra jakt och fiske. Intressant är att informant P2, Stena Renewable, samtidigt påstår att vindkraften tar förhållandevis lite mark i anspråk och fortfarande tillåter för både jakt och skogsbruk. Intervjuperson P3 pratar om risken för att is lossnar från vindkraftverken som ett hinder för allemansrätten, då det blir farligt att röra sig i skogen.

”Så det är ju frågan om vi får röra oss så fritt egentligen framför dem om det händer något.”
Intervjuperson P3, Fliseryd jaktkskytteklubb

Nationell

På en nationell nivå var markanspråk och placering av verk något som diskuterades av många. Intervjuperson P5, Oskarshamnsbygdens fågelklubb, tycker att det verkar finnas mål att bygga vindkraft överallt, och intervjuperson P3, Fliseryd jaktsskytteklubb, uttrycker det som att hela Sverige måste kläs in i vindkraftverk för att ersätta ett kärnkraftverk.

Intervjupersoner P8, Södra Cell, P6, Fliseryd sportfiskeklubb, och P1, Fliseryds Sockens Samhällsförening, Fliseryds Hembygdsförening samt skogsbruksföretagare, diskuterade alla kring vikten av att noggrant utvärdera vart verken byggs, anpassa utformningen för att minska intrång och att inte ha för kraftfull utbyggnad. Detta kopplas också till det som diskuterades av intervjupersoner P7 (Stranda Hembygdsförening), P1 (Fliseryds Sockens Samhällsförening),

Fliseryds Hembygdsförening samt skogsbruksföretagare) och P6 (Fliseryd sportfiskeklubb) som pratade om vikten av balans, en lagom mängd vindkraft, samt lite av varje slags energislag.

Global

På en global nivå diskuterades inte detta tema.

5.2.2 Påverkan på närboende

Hur vindkraftverk påverkade dem som bor nära verken diskuterades av alla intervjupersoner, där ekonomiska incitament togs upp som en faktor för att skapa en mer positiv inställning till vindkraft.

Lokal

En sak som många respondenter nämnde, var hur vindkraft påverkar dem som bor nära verken. Aspekter som togs upp var alstrande av ljud, skuggor, blinkande lampor, störning under bygge och visuell påverkan. Intervjuperson P2, Stena Renewable, tog upp hur lokala medborgare kan komma att störas av skuggor från Åby-Alebo. Hur vindkraftparken Åby-Alebo påverkar närboende diskuterades av intervjuperson P7, Stranda Hembygdsförening, som nämnde svischande ljud och transporter under byggnation, samt intervjuperson P6, som också nämnde transporter. Intervjuperson P1, Fliseryds Sockens Samhällsförening, Fliseryds Hembygdsförening samt skogsbruksföretagare, som kommer bo nära vindkraftparken pratar också om dessa störningar, och hur vindkraftverken kommer synas på långt håll. Infraljud är något som nämns av både intervjuperson P8, Södra Cell, samt intervjuperson P5, Oskarshamnsbygdens fågelklubb.

Funderingar och påstående kring aspekter som kan kopplas till NIMBY- not in my back yard- förekom bland respondenterna. Både intervjuperson P7, Stranda Hembygdsförening, och P5, Oskarshamnsbygdens fågelklubb nämnde hur ingen vill ha vindkraft nära sin egen bostad. Detta diskuterades också av intervjuperson P1, som dessutom drog paralleller till kärnkraft, och slutförvarsfrågan, som hen har varit involverad i.

Många intervjupersoner nämnde markägare, och hur de som äger mark oftast vill ha vindkraft eftersom de tjänar ekonomiskt på det. Detta diskuterades av P3 (Fliseryd jakttskytteklubb), P6 (Fliseryd sportfiskeklubb), och P5 (Oskarshamnsbygdens fågelklubb). Intervjuperson P1, som själv är markägare, diskuterade också kring sin makt att påverka beslut som markägare.

” Det är dock klart att min påverkan är ganska begränsad. Jag äger en mindre del av vindkraftsområdet. Det finns de som äger betydligt större områden och därmed har större påverkan och egentligen har avgörandet i det här.” Intervjuperson P1, Fliseryds Sockens Samhällsförening, Fliseryds Hembygdsförening samt skogsbruksföretagare

Detta kan kopplas till vikten av ekonomiska incitament, som olika parter också nämnde i koppling till Mönsterås. Intervjuperson P1, Fliseryds Sockens Samhällsförening, Fliseryds Hembygdsförening samt skogsbruksföretagare, diskuterade kring Stena Renewables Vindbonus, som är pengar som går till lokalt föreningsliv. Här nämndes det hur Fliseryds Hembygdsförening har ett projekt i koppling till Vindbonusen, och hur intervjupersonen därmed upplever en positiv bild av företaget. Intervjuperson P7, Stranda Hembygdsförening, diskuterade hur vindkraftsetableringen har påverkat det lokala hotellet positivt.

Nationell

Samtidigt som många nämner ljud och störningar på en individuell nivå, diskuteras det på en mer allmän nivå av andra. Intervjuperson P4, Kanonaden, berättar att dagens turbiner klarar krav på

ljud med knappt 1000 meter. Samtidigt uttrycker intervjuperson P2, Stena Renewable, att den ljudnivå som tillåts är den som dömts acceptabel av samhället. Hen pratar också om att störningar i och med skuggor är lätt att styra, och därmed inte bör vara ett särskilt stort problem. På en nationell nivå diskuterades vikten av ekonomiska incitament av intervjuperson P4, (Kanonaden), som talade om hur fastighetsskatten borde gå till kommunen där vindkraften byggs, som ett viktigt incitament för vindkraftsetableringar.

Global

Detta diskuterades inte på en global nivå.

5.2.3 Dialog

Dialog i och med vindkraftsetableringen Åby-Alebo diskuterades av flertalet aktörer.

Lokal

På en lokal nivå diskuterades det hur väl dialog har utförts mellan Stena Renewable och andra parter i Mönsterås. Intervjuperson P7, Stranda Hembygdsförening, förklarar hur den lokala debatten inte varit särskilt negativ, och tror att det kan bero på att Stena Renewable har varit tillmötesgående och till exempel minskat på parkens storlek från originalplanerna. Intervjuperson P8, Södra Cell, har själv varit med på några möten, och tycker det funnits möjlighet att diskutera och framföra åsikter. Intervjuperson P1, Fliseryds Sockens Samhällsförening, Fliseryds Hembygdsförening samt skogsbruksföretagare, tycker också att Stena Renewable har varit lyhörda, och upplevt arbetet som positivt. Intervjuperson P3, Fliseryd jaktskytteklubb, diskuterar dock hur, i personens vetskap, det inte kommit ut någon enkät till medborgare om vindkraft innan, utan att den kom i och med att vindkraftsetableringen blev av. Intervjuperson P5, Oskarshamnsbygdens fågelklubb, berättar om hur hen inte upplever att sin röst blir hörd gällande lokala vindkraftsetableringar.

”Nej det tycker jag inte. Det är ett jättejobb vi får när vi får en förfrågan från vindkraftsbolagen när vi ska skriva remisser. Man är ju nästan knäckt av dom har remissvaren.” Intervjuperson P5, Oskarshamnsbygdens fågelklubb

Nationell

Gällande dialog, förklarade intervjuperson P2, Stena Renewable, hur det är svårt att möta dem som är motståndare till vindkraftsparker. Hen diskuterar hur det är svårt att möta diskussioner och argument på sociala medier eller insändare, för det inte blir en rättvis diskussion. Hen uttrycker också oro över att det är mycket falsk information som cirkulerar på internet, som är svår att möta, då de som företag bedömt att det inte går att försöka möta de falska påståendena på sociala medier. Något likande diskuterar även intervjuperson P4, Kanonaden, som berättar att en ofta möter många konstiga frågor och påståenden under samråd med lokala medborgare. Hen uttrycker det att det är svårt att ändra åsikter på medborgare som bestämt sig för en viss åsikt. Intervjupersonen från Stena Renewable pratar om svårigheter att kommunicera i och med corona- pandemin, då de som företag helst har öppet hus och studiebesök för att träffa medborgare och bemöta deras oro.

Global

På en global nivå diskuterades inte detta ämne.

5.2.4 Sammanfattning

Från resultatet går det att utläsa att vissa medborgare tycker att det räcker med vindkraft i Mönsterås eller Sverige. Balans i antal kraftslag, och att utbyggnaden inte får bli för stor, poängterades av flertalet intervjupersoner. Markanspråk diskuterades av de flesta aktörer, vilket tydde på att det är en viktig fråga. Det var intressant att allemansrätten nämndes av flertalet intervjupersoner, och speglar hur tillgång till skogen och naturen är en viktig del av mångas liv.

Det nämndes hur medborgare, antingen personligen eller generellt, kommer störas av vindkraftsparken. Det var intressant hur många tog upp detta på en lokal nivå, medan på en nationell nivå diskuterades det från Kanonaden och Stena Renewables sida gällande krav och regleringar kring vad som döms acceptabelt. Det var också spännande att flertalet intervjupersoner förklarade hur människor inte vill ha vindkraft nära sina hem, vilket har en koppling till konceptet NIMBY.

Flertalet intervjupersoner diskuterade hur markägare personligen tjänar på vindkraften, och därmed har det som motivation i att arrendera sin mark. Ekonomiska incitament i form av Stena Renewables Vindbonus, eller arbetstillfällen som genereras, nämndes också som positivt. Intervjupersonen från Kanonaden diskuterade detta ämne på en nationell nivå, och pratade mycket om hur fastighetsskatten måste gå till den lokala kommunen, för att detta motiverar mindre kommuner att vilja ha vindkraft då de kan tjäna ekonomiskt på det.

Av detta går det att förstå att vindkraft och förnybar energi har en stor lokal koppling till den kommun där det etableras då det påverkar medborgares intressen och lokal natur. Av den anledningen är aspekter kring dialog, geografisk fördelning av verk, och hur olika intressen tas i beaktning på olika skalor, något som nämns av flera intervjupersoner. Detta kan ses som en viktig del av en rättvis energiomställning.

5.3 Energi

I denna del presenteras de resultat som handlar om elsystem och energikällor och elbilar, som har en anknytning till frågor rörande hållbarhet och vilken skala miljöfrågor ska behandlas på.

5.3.1 Energitkällor och elbilar

Flertalet intervjupersoner diskuterade kring olika sorters energitkällor, samt pratade om elektrifieringen av transportmedel.

Lokal

Energi nämndes av intervjuperson P3, Fliseryd jaktsskytteklubb, där små lokala producenter av el i form av solceller sågs som en lösning på miljöfrågan. Elbilar diskuterades också av både intervjuperson P1, Fliseryds Sockens Samhällsförening, Fliseryds Hembygdsförening samt skogsbruksföretagare och P7, Stranda Hembygdsförening, som dock ställde sig tveksamma till hur miljövänliga de egentligen är, och diskuterade kring hur det är svårt att ta miljövänliga beslut gällande köp av bil.

Nationell

Kritik riktades också mot vindkraft mer specifikt. Att vindkraften inte fungerar när det inte blåser, och därmed inte går att lite på, nämndes av både P1, Fliseryds Sockens Samhällsförening, Fliseryds Hembygdsförening samt skogsbruksföretagare, P6, Fliseryd sportfiskeklubb, och P3, Fliseryd

jaktskytteklubb. Intervjuperson P2, Stena Renewable, tog också upp denna brist, men förklarade hur vattenkraft kan fungera som komplementkälla då.

Jämförelser gjordes också med andra energislag där solkraft togs upp som en bra lösning på klimatfrågan av intervjuperson P3, Fliseryd jaktskytteklubb. Av intervjuperson P2, Stena Renewable, diskuterades det hur solceller inte kan tillgodose oss med den mängd energi som behövs, då de kräver väldigt stora ytor för att få en lika stor mängd kraftproduktion som det vindkraften kan leverera.

Elbilar var en sak många nämnde när det diskuterades kring hållbarhet. Många diskuterade det på en individ-nivå, att välja elbil, men samtidigt diskuterades av intervjuperson P2, Stena Renewable, och P3, Fliseryd jaktskytteklubb, på en mer nationell nivå: att ställa om transportsystemet.

”Jag jobbar på [företag som arbetar med energi] som sagt, och där försöker vi stenhårt med just det här med att få bort vissa bränslen och till exempel ersätta med el. Vi pratar om infrastruktur med el, ellastbilar, elbussar och så vidare. Färjetrafiken pratade vi om idag.”
Intervjuperson P3, Fliseryd jaktskytteklubb

Global

Elbilar nämndes också på en global skala, av intervjuperson P1 (Fliseryds Sockens Samhällsförening, Fliseryds Hembygdsförening samt skogsbruksföretagare), som känner en frustration över att elbilar framställs som fantastiska. Personen diskuterar hur framställningen av metaller till batterierna görs av barnarbetare ute i världen, och tycker inte att detta pratas om nog.

5.3.2 Energisystem

Mycket diskussioner fördes kring Sveriges, och det globala, energisystemet.

Lokal

Detta diskuterades inte på en lokal nivå.

Nationell

På en nationell nivå, diskuterades brister i elsystemet, som balans i nätet och vikten av basenergi, både av intervjuperson P3, Fliseryd jaktskytteklubb och P6, Fliseryd sportfiskeklubb. Karlshamnsverket, ett oljeeldat reservkraftverk i Sverige, nämndes också av båda intervjupersonerna, där det togs upp som exempel på den kris Sveriges elsystem är i.

Norrlands framtida industrier är ett ämne som flertalet intervjupersoner nämnde, och hur det kommer ändra elsystemet. Intervjuperson P2, Stena Renewable, lyfte hur hen hoppas att i och med industrierna i Norrland kommer priset på vätgas minska, och detta kommer bli ett sätt att kunna lagra energi. Både intervjuperson P7, Stranda Hembygdsförening, och P4, Kanonaden, diskuterade hur effektbehovet kommer ändras i och med dessa industriers etablering.

Kärnkraft togs också upp av många. Intervjuperson P8, Södra Cell, diskuterade behovet av ökad vindkraftsutbyggnad i relation till att kärnkraften avvecklas, och hur vindkraft är det enda kraftslag som just nu släpps fram. Intervjuperson P6 var väldigt positiv till kärnkraft, och speciellt modern kärnkraft, som drivs på gammalt bränsle. Hen uttryckte att kärnkraften är ett måste för att balansera näten.

”Men på sikt är det så att ska vi klara jordens klimatmål måste vi faktiskt satsa på effektiv och miljövänlig kärnkraft. I viss mängd.” Intervjuperson P6, Fliseryd sportfiskeklubb

Samtidigt ställde sig intervjuperson P4, Kanonaden, kritisk till kärnkraft för att det skulle vara olönsamt och leda till en prisökning i elkostnader. Intervjuperson P2, Stena Renewable, ser miljöfrågan som komplex, men tycker att både fossila energislag och kärnkraft måste bytas ut. Både parter förklarar sin irritation över att kärnkraft ens diskuteras idag.

Global

Kolkraft och fossila bränslen diskuterades av många när det gällande hållbarhet. Här togs det upp av både intervjuperson P6 (Fliseryd sportfiskeklubb) gällande import av gas från Ryssland, av person P2 (Stena Renewable) gällande vikten av att få med Kina och Indien i omställningen, så det inte fortsätter byggas kolkraftverk. Intervjuperson P7 (Stranda hembygdsförening) tog upp kolkraft i förhållande till Kina, samt resonerade kring energin i Mellanöstern, och hur de i Libanon, Syrien och Turkiet värmer sina växthus med olja, men borde använda förnybar energi, som solkraft, istället.

”Men då har vi oljemarknaden emot oss där. Det är också på det stora planet. Såna saker skulle göra en enorm skillnad om man kunde byta energislag där. Och det är på sikt. Och det är storpolitik.” Intervjuperson P7, Stranda hembygdsförening

5.3.3 Sammanfattning

Att tillgodose jordens befolkning med energi är därmed en komplex fråga, där olika aktörer ser på olika lösningar. Allt ifrån modern kärnkraft, vindkraft, eller solkraft nämns av intervjupersoner. De flesta diskuterade frågan om energi på en nationell nivå, gällande kritik mot Sveriges elsystem, vikten av balans och baskraft, hur Karlshamnverket måste användas allt oftare, samt hur Norrlands satsningar på fossilfritt stål kommer påverka elsystemet. På en global nivå var fokus på vikten av att de länder som bränner kol och skapar störst utsläpp måste sluta med det. Det är i detta intressant att jämföra hur frågan om energisystem är en nationell eller global angelägenhet, medan påverkan från energisystemen oftast ligger mer på en lokal eller nationell skala.

5.4 Översikt och sammanfattning

Som har tydliggjorts genom bakgrunden och det teoretiska ramverket, är skala ett centralt begrepp inom både frågor om miljö rättvisa, hållbarhet och förnybar energi. Som har förklarats handlar skala om vem som skapar skalan, och vilken makt aktören har. Det är intressant att se till vilka skalor som olika aktörer använder för att diskutera kring frågor rörande vindkraft och hållbarhet, för att se om det speglar teori kring skala och makt. Det kan också visa på vilken skala som berör och intresserar aktören personligen, vilket kan kopplas till miljö rättvisa och vikten av att se till alla skalor. *Tabell 5.1* visar en överblick av på vilken skala olika aktörer talar om olika ämnen, som är sorterad efter hur mycket mer vindkraft aktören kan tänka sig i Sverige och Mönsterås.

Som går att utläsa från *Tabell 5.1* och resultaten ovan, fokuserade olika aktörer på olika ämnen, vilket berodde på vart deras intressen och kunskap låg. Inom *Naturen och klimatfrågan*, låg fokus på alla skalor beroende på ämne. Fåglar och fladdermöss, skogen och miljöpåverkan diskuterades mest på en lokal eller nationell nivå. Gällande klimatkrisen nämndes vikten av den lokala nivån, men lika så den globala. Inom *Medborgare* diskuteras frågor på en lokal nivå av de flesta, där frågor om markanspråk, distribution och allemansrätt dock förde diskussionen till en mer nationell skala. *Energi* diskuterades inte lokalt, utan fokus var mer på den nationella eller globala skalan och problematik kring elsystemet. Generellt, har frågor som diskuterades på en lokal skala en lätt övervikt bland dem som är mer negativt inställda till vindkraft. Alla aktörer pratar om olika frågor både på en lokal och nationell nivå. Det som diskuterades mest på en global skala var

aspekter som klimatkrisen och energisystem, vilket också togs upp flest antal gånger av intervjuperson P2, från Stena Renewable.

Resultaten visar därmed hur alla aktörer diskuterar ämnen på många olika skalor. Inom vissa konflikter gällande vindkraft fokuserar dock olika aktörer på olika skalor. Detta visar hur skala är ett användbart verktyg för att analysera och förstå konflikter inom vindkraft, som kan leda vidare till diskussioner kring skala och miljö rättvisa.

Tabell 5.1- Olika aktörers argument kring vindkraft sorterade efter tema och skala

På vilken skala talar olika aktörer om vindkraft?		Aktörer								
		P5- Oskarshamnbyggdens fågelklubb	P6- Fliseryd sportfiskeklubb	P3-Fliseryd jaktskytteklubb	P7- Stranda Hembygdsförening	P8- Södra Cell	P1- Fliseryds Sockens Samhällsförening, Fliseryds Hembygdsförening samt skogsbruksföretagare	P4- Kanonaden	P2- Stena Renewable	
Lokal skala										
Nationell skala										
Global skala										
Mer vindkraft i Sverige:		1/10	2/10	3/10	3/10	8/10	8/10	10/10	10/10	
Mer vindkraft i Mönsterås:		1/10	2/10	2/10	2/10	7/10	8/10	10/10	10/10	
(1- Negativ 10-Positiv)										
Naturen och klimatfrågan	Fåglar och fladdermöss									
	Skogen									
	Miljöpåverkan									
	Klimatkrisen									
	Politik									
Medborgare	Markanspråk, distribution och allemansrätt									
	Påverkan på närboende									
	Dialog									
Energi	Kraftkällor och elbilar									
	Energisystem									

Kommentar: Intervjupersonerna är sorterade efter vem som ställer sig minst positiv till fortsatt vindkraftsutbyggnad till mest positiv. De olika färgerna av grön representerar skalorna lokal, nationell och global. De olika ämnena som diskuteras är uppdelade i olika teman, som syns i spalten till vänster.

6.0 Diskussion

Gällande vindkraft och energiomställningen, är det tydligt att påverkan på djur, natur och människors intressen är något som många har åsikter om. Dessutom är frågor om miljömål, hållbarhet och energi ett ämne som många funderar kring. Att se till argument på geografisk skala kan vara ett sätt att förstå hur dessa argument och åsikter kan samexistera. Detta kan hjälpa till att förstå vilken syn på hållbarhet olika aktörer grundar sina argument på. Det väcker dock en fråga kring hur dessa skalor skapas, och vem som har makt att skapa skalor. Vidare går det att dra kopplingar till energirättvisa. Diskussionen kommer belysa två intressanta teman av resultatens och sätta dem i relation till teori, för att besvara forskningsfrågan *Hur kan den förnybara energiomställningen förstås genom teori om miljö rättvisa och skala?* Diskussionen kommer vidare ämna att föra resultaten till en högre nivå av generaliserbarhet kring en rättvis omställning för miljön med hjälp av den teoretiska anknytningen.

6.1 Energirättvisa

Energirättvisa handlar om tillgång till energi men också negativ lokal påverkan av energietableringar. Energirättvisa är en del av rörelsen kring miljö rättvisa, som handlar om ojämlikheter kring vilka som påverkas negativt av klimatförändringar (Day, 2020). Då vindkraftsetableringar är en del av att minska klimatförändringar, blir idéer inom dessa teorier viktiga att ha i åtanke vid utbyggnaden av vindkraft både i Sverige och resten av världen. Mycket av det som togs upp av intervjupersoner kan kopplas till idéer inom miljö rättvisa och energirättvisa, vilket vidare styrker dess relevans för att förstå upplevelser av vindkraftsetableringar. Inom denna analys kommer kopplingar dras till både *distribution, participation and procedure, recognition* och *capabilities*. Dessa termer kommer diskuteras med hjälp av andra teoretiska ramverk och tidigare forskning, för att kunna besvara hur den förnybara energiomställningen kan förstås genom teori om miljö rättvisa och skala.

Gällande konceptet *distribution*, den geografiska fördelningen av vindkraft, finns många dimensioner att analysera. Inom energirättvisa handlar det om hur positiv eller negativ påverkan från energisystem är rumsligt eller socialt fördelat (Day, 2020). Tydligt från resultatet är att tankar rörande vindkraftens geografiska fördelning och dess påverkan på människors intressen, djur och natur något som berör många. Mångas oro skulle kunna betraktas som NIMBY, att inte vilja ha vindkraften nära sitt hem eller störa sina personliga intressen. Tidigare forskning har dock visat på faran i att endast avfärda medborgares oro som NIMBY (Fast & Mabee, 2015), vilket också är en viktig del av inte minst miljö rättvisa (Day, 2020). Därmed kan det sägas att NIMBY-fenomenet går att observera inom Mönsterås vindkraftsetableringar, men att hela motståndet inte ska förklaras med denna modell då det avfärdar reaktionerna som endast själviska. Speciellt i Sverige är natur och rätten att kunna nyttja den en viktig del av många vardag, som betonades när allemansrätten nämndes av flertalet intervjupersoner. Att många hyste en oro för att vindkraftsutbyggnaden skulle bli för stor, både lokalt i Mönsterås eller nationellt i Sverige, belyser vikten av att dimensioner av *distribution* inom energirättvisa måste tas i beaktning vid vidare vindkraftsutbyggnad. Även i en större energiomställning blir det viktigt med en balans i geografisk fördelning, samt att inskränkande på människors lokala landskap och natur inte blir för stor. Detta handlar inte om själviska anledningar, utan om medborgares rätt att leva och nyttja sitt närområde.

En annan dimension av *distribution* inom energirättvisa handlar om vem som tjänar på eller gynnas av etableringen (Day, 2020). Detta var något som var viktigt för många av intervjupersonerna, som pratade om markägare, Vindbonusen, arbetstillfällen som genereras, samt fastighetsskatt som motivation för vindkraftsetablering till mindre kommuner. Att många tog upp ekonomiska incitament i olika former är också något som bekräftar tidigare forskning som visar på vikten av denna faktor (Klintman och Waldo, 2008; Walker et al, 2018). Att både resultaten, tidigare

forskning och idéer inom energirättvisa belyser ekonomiska incitament, kan visa på att det är ett viktigt verktyg för att motivera individer och kommuner i en kommande energiomställning.

Participation and procedure handlar om rätten att delta i beslutsprocesser kring miljö (Coolsaet, 2020). Inom energirättvisa handlar det om tillgång till bra information, pålitlighet till projektörer, transparenta processer samt en möjlighet att påverka beslut (Day, 2020). Flertalet intervjupersoner uttryckte att de tycker dialogen mellan Stena Renewable och medborgare har varit bra. Dock uttryckte intervjupersonen i Oskarshamnsbygdens fågelklubb att hen inte tycker sig bli hörd. Som Klintman och Waldo (2008) förklarar, kan motstånd mot vindkraft ligga mer i motstånd mot vindkraftsbolag eller byråkrati, än mot vindkraft. Detta kan vara en del av förklaringen kring intervjupersonen från Oskarshamnsbygdens fågelklubbs upplevelse, då hen ofta måste svara på remisser. Här blir konceptet kring upplevd rättvisa viktigt (Day, 2020), där olika aktörer har upplevt processen på olika sätt. Som vindkraftsprojektör är det såklart svårt att skapa en beslutsprocess där alla aktörer upplever en rättvis behandling, och Stena Renewable verkar ha skött aspekter kring *participation and procedure* på ett bra sätt. Här handlar det om en känsla av rättvisa från medborgare då de upplever en öppenhet i beslutsprocessen även om kompromisser har gjorts (Ellis et al, 2012). Genom detta belyses vikten av en tillståndsprocess som innefattar samråd och kommunikation, som alltid ingår när vindkraft ska etableras i Sverige. Trots att dialog och kompromisser kan reducera storleken och försena omställningen till ett mer fossilfritt samhälle, framhåller miljö rättvisa vikten av deltagande och tillståndsprocesser för en rättvis omställning av samhället.

Recognition är att erkänna olika intressen och hur dessa intressen relateras till (Coolsaet, 2020). Det är viktigt att erkänna hur medborgare kan påverkas negativt av vindkraft, som Stena Renewable till viss mån gör i resultatet. Dock pratar både intervjupersonen från Kanonaden och Stena Renewable mycket om olika generella riktlinjer om tillåtna störningsnivåer, vilket tar bort fokus från de individer som berörs i Mönsterås och lägger fokus på vad studier generellt visar. Som Dobson (2016) förklarar, är den lokala nivån viktig inom hållbarhet, då det är på den nivån som olika medborgares liv påverkas av klimatförändringar, och därmed också den nivån som engagerar de flesta. Fast och Mabee (2015) visar i sin forskning att förståelse av den lokala platsen är ett bra verktyg för ökad acceptans. Därmed blir att erkänna den lokala nivån ett viktigt verktyg för att skapa energirättvisa. Även i en bredare omställning för miljön visar diskussionerna ovan på vikten av den lokala skalan, då det är där medborgare berörs av en omställning. En intressant aspekt, som togs upp av intervjupersonen från Stena Renewable, är svårigheter i att bemöta falsk fakta och kommunicera sin ”sida”, då sociala medier gör det omöjligt att ha en rimlig kommunikation. Detta kan också kopplas till *recognition*, men att i detta fall att erkänna de svårigheter som ett vindkraftsbolag stöter på när de ska etablera vindkraft på en ort.

Den sista aspekten av miljö rättvisa handlar om *capabilities*, människors förmåga att påverka sin situation (Coolsaet, 2020). I fallet av vindkraft diskuterar Coenen et al (2012) kring hur mer fokus måste läggas på geografiska samband i teorier kring övergången mot ett hållbart samhälle. De diskuterar vikten att se till vilken grad lokala aktörer har kunnat påverka och kontrollera utvecklingen i sitt närområde. Ett geografiskt synsätt kan öka förståelse för varför olika platser har olika grad av acceptans, där det är viktigt med beskrivningar av lokala samband, maktstrukturer och inställningar (Coenen et al, 2012). Här blir en analys av hur aktörer upplever dialogen viktig, och att förstå hur olika aktörer har olika mängd makt. En intressant aspekt som togs upp av intervjuperson P1, som är markägare själv, är hur arealen mark man äger har betydelse för hur mycket påverkan man kunde ha på vindkraftsparken. Detta kan kopplas till hur olika skalor kan ses på en hierarki, och vilken vikt som läggs vid olika skalor (Herod, 2011). Inom en energiomställning, blir det därmed viktigt att ha en förståelse för de aktörer som är inblandade, och vilken skala de representerar eller använder till sin fördel (Herod & Wright, 2002).

Energirättvisa trycker på att även i en övergång till förnybar energi är funderingar kring miljö rättvisa ytterst relevanta (Day, 2020). Detta syns även i forskning kring vindkraft i Mönsterås kommun, då många faktorer som nämndes av intervjupersoner går att koppla till termer inom miljö rättvisa. Med hjälp av teori kring skala och miljö rättvisa sätter resultaten aktörers upplevelser

av lokal vindkraft i relation till en mer global energiomställning. Att ställa om dagens energisystem för miljön är ett viktigt steg för minskade koldioxidutsläpp, men har en tydlig lokal påverkan. Därmed blir det viktigt att idéer inom miljörettvisa appliceras på planer kring energiomställningen, för att se till att det utförs på ett rättvist sätt.

6.2 Hållbarhet och klimatomställning

Flertalet teorier och tidigare forskning lyfter vikten av skala inom både vindkraft, hållbarhet och miljömål. Med hjälp av skala kan dessutom analyser göras för att förstå olika konflikter. Denna diskussion kommer förklara hur konflikter kring skala tydliggjordes i resultatet, samt diskutera kring vikten av skala för att förstå makthierarkier, för att kunna besvara hur den förnybara energiomställningen kan förstås genom teori om miljörettvisa och skala.

Flertalet intervjupersoner diskuterade påverkan av vindkraft på fåglar, natur och skogen, där det var intressant att urskilja hur olika konstaterande motsa varandra. Många av dessa konflikter går att koppla till termen ”green on green”, som handlar om att ställa olika definitioner av hållbarhet mot varandra (Yonk et al, 2012). Det är tydligt att detta görs även kring ämnet vindkraft av intervjuade aktörer i en kommun i Sverige, där lokal (eller nationell) miljöpåverkan ställs mot klimatnytta och minskade koldioxidutsläpp. Detta är, som Warren et al (2015) diskuterar, en svår situation, då det handlar om individuella föreställningar och åsikter kring hållbarhet. Författarna trycker också på hur fokus på olika tidsmässiga och rumsliga skalor försvårar ett möte mellan olika parter, vilket kan kopplas till det som sägs av Wolsink (2007) om hur kommunikation som inte möter de funderingar som medborgare har inte är bra kommunikation. Inom framtidens energiomställning blir detta en viktig aspekt att framtona, då dialog måste möta medborgares oro och existera på en likande skala. Att det förekommer olika definitioner av hållbarhet blir viktigt att ha med sig för att förstå konflikter inom målet att ställa om till ett grönare samhälle.

Hållbarhet var något som alla intervjupersoner tyckte var viktigt. Klimatkrisen och miljö diskuterades mest på antingen en lokal nivå, gällande individer, eller en global nivå. Detta är intressant, men inte förvånande, då en grundsten för hållbarhet ligger i diskussioner kring det lokala eller globala. Detta kopplar vidare till tankeramen ”think global, act local”, som är en stor del av tänket kring hur klimatförändringar ska minskas (Dobson, 2016). Komplexiteten i energiomställningen kan reflekteras i resultatet. Många aktörer diskuterar energisystem på en nationell eller global skala, då energi är en nationell angelägenhet, som dessutom innefattar ett samarbete mellan olika länder, vilket gör frågan global. Samtidigt påverkas medborgare på en lokal skala, vilket tydliggjordes i att det är på den skalan mycket oro och funderingar läg. Därmed går frasen ”think global, act local” även att koppla till energiomställningen, som har en global karaktär eftersom energisystem är sammankopplade över gränser, men en tydlig lokal karaktär på sättet det påverkar natur och medborgare. Som diskuterades inom teori och tidigare forskning, är frasen debatterad, där Lawhon och Patel (2013) till exempel anser att ”think global” tar bort förståelse för maktförhållanden mellan olika skalor.

Coenen et al (2012) pratar om vem som skapar skala och i vilket syfte. Denna diskussion kan även föras i koppling till ovanstående. Aktörer som bygger ut vindkraft, eller är för utbyggnaden av vindkraft, skapar ett argument kring en global skala, där vindkraften är en del av världens omställning för att minska koldioxidutsläpp. Den globala skalan hamnar ofta högre upp på en hierarki än den lokala (Herod, 2011), och att argumentera kring global klimatnytta kan därmed bli ett sätt att hävda dess vikt över lokal miljöpåverkan. Inom en framtida omställning för miljön blir det därmed viktigt att analysera olika aktörers kapital, makt och möjligheter att skapa skalor som passar för deras syfte (Herod & Wright, 2002). Detta är också något som diskuteras av Coenen et al (2012), som förklarar hur en stor aktör inom energi kan ha makt att forska kring ämnen som gynnar dem, men också lobba för regler och politik, och därmed skapa skalor som är gynnsamma för dem (Coenen et al, 2012). Detta syns även i resultatet, där intervjupersonen från Kanonaden trycker på hur politiken måste förenkla processen för vindkraftsutbyggnad.

Scott och Smith (2017) uttrycker en oro för hur vindkraftsutbyggnad, eller andra förnybara energiformer, blir allt viktigare att främja i och med att miljömål och en energiomställning lyfts som lösningen på klimatkrisen. Det är lätt att den globala skalan rangordnas över den lokala (Herod & Wright, 2002), vilket kan ge dem som ser till påverkan på lokal nivå en nackdel i debatten. I Sverige, och många andra länder, finns dock stränga lagar kring naturskydd, som lyckligtvis ser till att den lokala skalan inte nedprioriteras. Detta är samtidigt något som kritiserats av Yonk et al (2012), som förklarar hur lagar kring naturskydd i USA försenar eller försvårar omställningen till ett förnybart energisystem. Därmed syns hur en konflikt kring målet att skydda lokal natur mot målet att öka andelen förnybar energi även är debatterat bland forskare. Detta syns också i resultaten kring hur vissa intervjupersoner tycker att både lokal och nationell politik måste förenklas för vindkraftens utbyggnad, medan andra ser oroligt på hur politiken inte nog skyddar lokal miljö och borde begränsa vindkraftens utbyggnad. Detta blir igen en konflikt mellan den lokala och globala skalan.

Som tydliggörs från resultatet är vindkraften och energiomställningen en komplex fråga, där liknande argument ställs mot varann, dels eftersom de befinner sig på olika skalor. Vilken skala som prioriteras blir en viktig del av diskussioner kring *green on green*, och lyfter dessutom frågor kring makt, och hur skalor skapas. I debatten mellan att begränsa och främja vindkraft, blir många aspekter av miljö rättvisa viktiga att ha med sig, för att säkerställa en rättvis omställning. Genom en analys av teori kring skala och miljö rättvisa, kan slutsatsen dras att fokus inte ska ligga på vilken skala som ska prioriteras, utan istället på hur beslut har tagits, vems röst som har fått höras, och vilken definition av hållbarhet som har använts. Som tydliggörs finns makthierarkier inom frågan om energiomställningen. Med en förståelse för energiomställningens rumsliga dimensioner, men också en förståelse för det lokala och globala i diskussioner kring hållbarhet, förtydligas den geografiska skalans roll i en omställning för miljön. En förståelse för makt inom skala, samt dimensioner av miljö rättvisa, blir därmed viktiga verktyg för en rättvis klimatomställning.

7.0 Slutsats

Att ställa om till ett hållbart samhälle är komplext då det sker på många olika skalor. Som är tydligt från litteraturöversikten, är hållbarhetsfrågan en fråga om skala i sig självt, som kan sammanfattas i tanken ”think global, act local”. Är det på en global eller lokal skala som omställningen ska ske? Vems ansvar är det?

Detta reflekteras även i intervjuerna med olika aktörer kopplade till en liten kommun i Sverige som både har vindkraft och håller på att etablera vindkraft. Det som tydliggörs i intervjuerna är att en energiomställning i Sverige har relevans både för den lokala skalan, med kommuninvånare, lokal mark och natur; den nationella skalan, gällande diskussioner om elsystemet, markanvändning och biodiversitet; och den globala skalan, angående diskussioner om hållbarhet, politik och miljömål för minskade utsläpp. Resultatet visar också att vissa konflikter inom vindkraft och hållbarhet kan förklaras i aktörernas användning av olika skalor för analys, eller syn på hållbarhet.

Detta lyfter den rumsliga grund som finns i energiomställningen. Det viktiga att inse, är att målet att ställa om till ett hållbart samhälle berör alla skalor, och ingen av skalorna bör ges mer makt än någon annan. För miljö rättvisa, måste alla invånare medverka, och känna att de kan och har fått en chans att påverka de beslut som fattas. Att olika aktörer talar om olika skalor, kan försvåra dialog och samförstånd. Det finns inget rätt och fel i diskussioner. Den lokala skalan, att skydda en fågel, den nationella skalan, att skydda populationen, eller den globala skalan, att minska utsläpp för att skapa en värld där fåglar kommer trivas även i framtiden, är alla lika viktiga. Men ändå måste beslut tas som påverkar alla dessa skalor på olika sätt.

Det blir därmed viktigt att ha med sig en medvetenhet om att skala är en social konstruktion. Det är viktigt att analysera och skapa en medvetenhet om av vem som har makt att skapa skalor, i vilket syfte detta görs, och vilka skalor som prioriteras i en hierarki. Den lokala skalan handlar ofta om frågor som rör medborgare, medan den globala skalan rör frågor om energiomställning och miljömål. Den globala skalan brukar i dagens globaliserade värld ses som den viktigaste skalan, och blir i fallet av en energiomställning viktigt att kritisera och medvetengöra. För att se till att ingen skala prioriteras över någon annan, blir det väsentligt att ta hänsyn till miljö rättvisa. På så vis kan vi säkerställa att omställningen till ett mer hållbart samhälle görs på ett hållbart sätt, på riktigt.

8.0 Referenser

Muntliga källor

Intervjuperson P1, Medlem i Fliseryds Sockens Samhällsförening, Fliseryds Hembygdsförening samt skogsbruksföretagare, Personlig intervju via Zoom, 30 minuter, 2021-04-19

Intervjuperson P2, Stena Renewable, Personlig intervju via Teams, 30 minuter, 2021-04-21

Intervjuperson P3, Fliseryds jaktskytteklubb, Personlig intervju på Teams, 25 minuter, 2021-04-21

Intervjuperson P4, Kanonaden, Personlig intervju via Teams, 30 minuter, 2021-04-23

Intervjuperson P5, Oskarshamnsbygdens fågelklubb, Personlig intervju via Zoom, 25 minuter, 2021-04-23

Intervjuperson P6, Fliseryd sportfiskeklubb, Personlig intervju via Zoom, 30 minuter, 2021-04-23

Intervjuperson P7, Stranda hembygdsförening Mönsterås, Personlig intervju via Zoom, 30 minuter, 2021-04-26

Intervjuperson P8, Södra Cell, Södra skogsägarna, Personlig intervju via Teams, 30 minuter, 2021-04-27

Litteraturförteckning

Arise. (2020). Årsredovisning 2020. <https://www.arise.se/sites/default/files/pr/202104085588-1.pdf> [Hämtad 2021-04-22]

Burton, K. (2010) 'Hard Choices for the Future: Role of Evidence and Power in Environmental Decision-making', *International Journal of Science in Society*, 1(4), pp. 55–63. doi: 10.18848/1836-6236/CGP/v01i04/51491

Coenen, L., Benneworth, P., & Truffer, B. (2012). 'Toward a spatial perspective on sustainability transitions.' *Research policy*, 41(6), 968-979.

Coolsaet, Brendan. (2020) Introduction. I Coolsaet, Brendan (red). *Environmental justice : key issues*. 1st edn (2020). Routledge (Key issues in environment and sustainability). Tillgänglig: <https://search-ebshost-com.ludwig.lub.lu.se/login.aspx?direct=true&db=cat07147a&AN=lub.6611145&site=eds-live&scope=site>

- Day, Rosie. (2020) Energy justice. I Coolsaet, Brendan (red). Environmental justice : key issues. 1st edn (2020). Routledge (Key issues in environment and sustainability). Tillgänglig: <https://search-ebscohost-com.ludwig.lub.lu.se/login.aspx?direct=true&db=catt07147a&AN=lub.6611145&site=eds-live&scope=site>
- Denscombe, M. (2018) Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna. Fjärde upplagan. Studentlitteratur.
- Dobson, A (2016) 'Local and global, North and South', Environmental Politics: A Very Short Introduction. (Very Short Introductions). doi: 10.1093/actrade/9780199665570.003.0005
- Ekholm, Tommy. (2011). Statkraft och Södra inviger vindkraftverk. Vindkraftsnyheter. 9 mars 2011. <https://www.vindkraftsnyheter.se/20190804/109/statkraft-och-sodra-inviger-vindkraftverk> [Hämtad 2021-04-22]
- Ellis, G. et al. (2012) Learning from wind power. [Elektronisk resurs] Governance, societal and policy perspectives on sustainable energy. Palgrave Macmillan. Tillgänglig: <https://search-ebscohost-com.ludwig.lub.lu.se/login.aspx?direct=true&db=catt07147a&AN=lub.5972489&site=eds-live&scope=site>
- Energimyndigheten (2021). Nationell strategi för en hållbar vindkraftsutbyggnad. Arkitektkopia AB, Bromma. <http://www.energimyndigheten.se/fornybart/vindkraft/gemensamt-initiativ-for-en-hallbar-vindkraftsutbyggnad/> [Hämtad 2021-03-30]
- Europeiska kommissionen (u.å). En europeisk grön giv- Sträva efter att bli världens första klimatneutrala kontinent. https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_sv [Hämtad 2021-05-08]
- Fast, S. and Mabee, W. (2015) 'Place-making and trust-building: The influence of policy on host community responses to wind farms', Energy Policy, 81, pp. 27–37. doi: 10.1016/j.enpol.2015.02.008.
- Gulan, F., Finka, M., & Varga, M. (2019). 'An Integrative Spatial Perspective on Energy Transition: Renewable Energy Niches.' Smart Technology Trends in Industrial and Business Management (pp. 17-33). Springer, Cham.
- Herod, A. (2011) Scale. Routledge (Key ideas in geography). Tillgänglig: <https://search-ebscohost-com.ludwig.lub.lu.se/login.aspx?direct=true&db=catt07147a&AN=lub.2150985&site=eds-live&scope=site>
- Herod, Andrew och Wright, Melissa. (2002) Geographies of power: placing scale. Blackwell Publishing. Tillgänglig: <https://search-ebscohost-com.ludwig.lub.lu.se/login.aspx?direct=true&db=catt07147a&AN=lub.1818257&site=eds-live&scope=site>
- Klintman, Mikael och Waldo, Åsa. Naturvårdsverket. (2008). Erfarenheter Av Vindkraftsetablering: Förankring, Acceptans Och Motstånd. Rapport / Naturvårdsverket: 5866. Naturvårdsverket.

- Kvale, S. and Brinkmann, S. (2009) Den kvalitativa forskningsintervjun. 2. uppl. Studentlitteratur.
- Lawhon, M. and Patel, Z. (2013) 'Scalar politics and local sustainability: rethinking governance and justice in an era of political and environmental change', *Environment & Planning C: Government & Policy*, 31(6), pp. 1048–1062. doi: 10.1068/c12273.
- Murdock, Esme G; (2020) A history of environmental justice- Foundations, narratives, and perspectives. I Coolsaet, Brendan (red). *Environmental justice : key issues*. 1st edn (2020). Routledge (Key issues in environment and sustainability). Tillgänglig: <https://search-ebscohost-com.ludwig.lub.lu.se/login.aspx?direct=true&db=cat07147a&AN=lub.6611145&site=eds-live&scope=site>
- Naturvårdsverket (u.å). Parisavtalet. <https://www.naturvardsverket.se/parisavtalet> [Hämtad 2021-05-08]
- Naturvårdsverket (2021). Vindval <https://www.naturvardsverket.se/vindval> Sidan uppdaterad 2021-02-05 [Hämtad 2021-05-08]
- Pellow, David N. (2020) Critical environmental justice studies. I Coolsaet, Brendan (red). *Environmental justice : key issues*. 1st edn (2020). Routledge (Key issues in environment and sustainability). Tillgänglig: <https://search-ebscohost-com.ludwig.lub.lu.se/login.aspx?direct=true&db=cat07147a&AN=lub.6611145&site=eds-live&scope=site>
- Ramöverenskommelse mellan Socialdemokraterna, Moderaterna, Miljöpartiet de gröna, Centerpartiet och Kristdemokraterna- Energiöverenskommelsen. 2016- 06-10. <https://www.regeringen.se/49cc5b/contentassets/b88f0d28eb0e48e39eb4411de2aabe76/energi-overenskommelse-20160610.pdf> [Hämtad 2021-05-08]
- SCB. (u.å). Folkmängden den 1 november efter region och år. Statistikdatabasen. https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START__BE__BE0101__BE0101A/FolkmandNov/table/tableViewLayout1/ [Hämtad 2021-04-22]
- Scott, D. N. and Smith, A. A. (2017) "Sacrifice Zones" in the Green Energy Economy: Toward an Environmental Justice Framework', *McGill Law Journal*, 62(3), pp. 861–898. doi: 10.7202/1042776ar.
- Statkraft Södra Vindkraft AB. (2012). Åby-Alebo och Kärnebo vindparker - Samråd enligt miljöbalken i samband med ansökan om tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken för uppförande av två vindparker i Mönsterås kommun i Kalmar län. Tillgänglig: <https://docplayer.se/18371127-Aby-alebo-och-karnebo-vindparker.html> [Hämtad 2021-04-22]
- Stena Renewable. (U.å). Vindpark Åby-Alebo. Stenarenewable.com <https://www.stenarenewable.com/vindparker/aby-alebo/> [Hämtad 2021-04-22]
- Suiseeya, Kimberly R Marion. (2020) Procedural justice matters- Power, representation, and participation in environmental governance. I Coolsaet, Brendan (red). *Environmental justice : key issues*. 1st edn (2020). Routledge (Key issues in environment and sustainability). Tillgänglig: <https://search-ebscohostcom.ludwig.lub.lu.se/login.aspx?direct=true&db=cat07147a&AN=lub.6611145&site=eds-live&scope=site>

- Visit Mönsterås. (u.å). Mönsterås i siffror. Visitmonsteras.se <http://www.visitmonsteras.se/Om-Moensteraas/Moensteraas-i-siffror> [Hämtad 2021-04-22]
- Walker, C., Stephenson, L. and Baxter, J. (2018) "His main platform is "stop the turbines" ": Political discourse, partisanship and local responses to wind energy in Canada', *Energy Policy*, 123, pp. 670–681. doi: 10.1016/j.enpol.2018.08.046.
- Warren, C. R., Lumsden, C., O'Dowd, S., & Birnie, R. V. (2005). 'Green on green': public perceptions of wind power in Scotland and Ireland. *Journal of environmental planning and management*, 48(6), 853-875.
- Wickström, Carl. (2020). Vindparken en vinstlott för kommunen- "Mångårig process" Sveriges Radio. 24 januari 2020.
- Wizelius, Tore, 2015. *Vindkraft i teori och praktik*, Lund: Studentlitteratur, 383 sidor. (ISBN: 9789144068992)
- Wolsink, M. (1996). 'Dutch wind power policy: stagnating implementation of renewables.' *Energy policy*, 24(12), 1079-1088.
- Wolsink, M. (2007). 'Wind power implementation: the nature of public attitudes: equity and fairness instead of "backyard motives"'. *Renewable and sustainable energy reviews*, 11(6), 1188-1207.
- Yin, R. K. (2007) *Fallstudier : design och genomförande*. 1. uppl. Liber.
- Yonk, R.M., Simmons, R.T., & Steed, B.C. (2012). *Green vs. Green: The Political, Legal, and Administrative Pitfalls Facing Green Energy Production* (1st ed.). Routledge. Tillgänglig: <https://doi-org.ludwig.lub.lu.se/10.4324/9780203116135>

9.0 Bilagor

Bilaga 1

Intervjufrågor

Om personen

- Vem är du och vad har du för koppling till Mönsterås kommun?
- Hur berörs du av vindkraftsetableringar i Mönsterås?

Om vindkraft

- Vad tycker du om vindkraft? Nämn allt positivt och negativt du känner är relevant ur din synpunkt?
- Anser du att vissa frågor får prioritet när det diskuteras kring vindkraft? Får vissa frågor en större vikt än andra vid vindkraftsdebatter? För att förtydliga: Tycker du det pratas för mycket eller för lite om vissa frågor när det gäller vindkraftsetableringar?
- Känner du att din röst, eller de som representerar din röst, blir hörda gällande lokala vindkraftsetableringar?
- Inom de vindkraftsetableringar som skett i Mönsterås, hur tycker du förståelsen för det lokala samhället, dess historia, och värden av landskapet har varit?

Om hållbarhet

- Vad känner du för frågor om miljö, klimatkris och hållbarhet? Vad tror du är viktiga steg för att göra samhället mer miljövänligt?

Bilaga 2

Enkät till intervjupersoner för att placera deras åsikt om vindkraft

Anser du att det behöver byggas mer vindkraft i Sverige? *

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Nej, jag tycker inte vi ska bygga mer
vindkraftverk i Sverige

Ja, jag tycker Sverige behöver en
kraftig vindkraftsutbyggad

Kan du tänka dig att mer vindkraft byggs i Mönsterås kommun? *

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Nej, inga fler vindkraftverk i
Mönsterås

Ja, fler vindkraftverk får gärna byggas
i Mönsterås

⋮

Hur viktigt är miljö och hållbarhet för dig? *

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Tror inte på klimatförändringar

Det är superviktigt